

UCHWAŁA NR 8008/2024
ZARZĄDU WOJEWÓDZTWA WIELKOPOLSKIEGO

z dnia 28 lutego 2024 roku

w sprawie przyjęcia Wielkopolskiego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej na lata 2023-2027

Na podstawie art. 41 ust. 1 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz. U. z 2022 r. poz. 2094, z późn. zm.), art. 54 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej (Dz. U. 2024 r. poz. 113) oraz art. 19 ust. 3 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2023 r. poz. 1259, z późn. zm.) Zarząd Województwa Wielkopolskiego uchwala, co następuje:

§ 1

Przyjmuje się Wielkopolski Program Rozwoju Ekonomii Społecznej na lata 2023-2027, który stanowi załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2

Traci moc uchwała Nr 5867/2022 Zarządu Województwa Wielkopolskiego z dnia 24 listopada 2022 roku w sprawie przyjęcia Regionalnego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej Województwa Wielkopolskiego na lata 2013-2023.

§ 3

Wykonanie uchwały powierza się Dyrektorowi Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Poznaniu.

§ 4

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

z up. Marszałka Województwa

Wojciech Jankowiak

Wicemarszałek

Uzasadnienie
do uchwały Nr 8008/2024
Zarządu Województwa Wielkopolskiego
z dnia 28 lutego 2024 roku

**w sprawie przyjęcia Wielkopolskiego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej
na lata 2023-2027**

Zgodnie z art. 54 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej (Dz. U. 2024 r. poz. 113), do zadań samorządu województwa należy opracowanie i realizacja regionalnego programu rozwoju na rzecz ekonomii społecznej, zgodnego ze strategią rozwoju województwa w zakresie polityki społecznej.

Program, który jest kontynuacją działań podejmowanych w poprzednich latach, ma istotne znaczenie dla celów polityki społecznej Województwa Wielkopolskiego, a wyznaczenie priorytetowych kierunków wielkopolskiej polityki społecznej w obszarze ekonomii społecznej jest niezbędne dla prowadzenia polityki konsekwentnej i efektywnej, opartej na rzetelnej diagnozie i trafnych wskaźnikach. Określa wachlarz zaplanowanych działań, których celem będzie poprawa funkcjonowania i jakości zarządzania podmiotów ekonomii społecznej i przedsiębiorstw społecznych realizujących funkcje zatrudnieniowe i/lub usługowe. Jednocześnie program zawiera działania zmierzające do poprawy koordynacji i kompleksowości regionalnego systemu wsparcia ekonomii społecznej. Jest również wykładnią najważniejszych wytycznych w zakresie wdrażania wielkopolskiej polityki społecznej dbającej o bezpieczeństwo osób zagrożonych wykluczeniem społecznym funkcjonujących w systemie ekonomii społecznej.

Dokument ten jest spójny z dokumentami na poziomie regionalnym, w tym przede wszystkim z założeniami Strategii Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2030 roku oraz Strategii Polityki Społecznej Województwa Wielkopolskiego do roku 2030. Program odnosi się w swych założeniach do Krajowego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej i jest z nim zgodny.

Projekt Wielkopolskiego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej na lata 2023-2027, zgodnie z art. 19a ust. 1 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2023 r. poz. 1259, z późn. zm.) został poddany

konsultacjom z jednostkami samorządu terytorialnego, partnerami społecznymi i gospodarczymi oraz Komisją Wspólną Rządu i Samorządu Terytorialnego.

W związku z powyższym przyjęcie uchwały przez Zarząd Województwa Wielkopolskiego jest zasadne.

Paulina Stochniatek

Członek Zarządu

WIELKOPOLSKI PROGRAM ROZWOJU EKONOMII SPOŁECZNEJ NA LATA 2023–2027

Załącznik do Uchwały Nr 8008/2024
Zarządu Województwa Wielkopolskiego
z dnia 28 lutego 2024 roku

Koordinacja prac nad dokumentem: Zofia Rutkowska

Zespół redakcyjny:

Aleksandra Andrzejewska

Małgorzata Ciećmierowska

Sylwia Frankowska

Martyna Roga

Mateusz Skalnicky – Kirpsza (1975-2023)

Zespół wspierający:

Pracownicy Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Poznaniu – członkowie zespołów roboczych

Współpraca i konsultacje

Przedstawiciele Samorządu Województwa Wielkopolskiego

Przedstawiciele wielkopolskich publicznych i społecznych instytucji polityki społecznej

SPIS TREŚCI

WYKAZ UŻYWANYCH SKRÓTÓW	4
PODSTAWA PRAWNA OPRACOWANIA WIELKOPOLSKIEGO PROGRAMU ROZWOJU EKONOMII SPOŁECZNEJ NA LATA 2023–2027.....	5
SYSTEM WSPARCIA w OBSZARZE EKONOMII SPOŁECZNEJ	5
UWARUNKOWANIA PROWADZENIA POLITYKI WSPARCIA SEKTORA EKONOMII SPOŁECZNEJ	9
SYSTEM EKONOMII SPOŁECZNEJ	9
ISTOTNE TRENDY w OBSZARZE EKONOMII SPOŁECZNEJ	13
DIAGNOZA SEKTORA EKONOMII SPOŁECZNEJ W WIELKOPOLSCE	19
DANE STATYSTYCZNE	19
ZASOBY	22
ANALIZA SWOT	26
WIZJA I MISJA PROGRAMU	31
WIZJA PROGRAMU	31
MISJA PROGRAMU	33
LOGIKA PROGRAMU	34
PRIORYTETY PROGRAMU	39
PRIORYTET I. ZWIĘKSZENIE DOSTĘPNOŚCI I POPRAWA JAKOŚCI WSPARCIA, w TYM REINTEGRACYJNEGO w PES/PS DLA PRACOWNIKÓW, UCZESTNIKÓW i OSÓB PRZYGOTOWYWANYCH DO ZATRUDNIENIA	39
PRIORYTET II: ZWIĘKSZENIE DOSTĘPNOŚCI I POPRAWA JAKOŚCI WSPARCIA DLA KADRY PRZEDSIĘBIORSTW SPOŁECZNYCH i PODMIOTÓW EKONOMII SPOŁECZNEJ	42
PRZEDSIĘWZIĘCIA STRATEGICZNE	48
SYSTEM REALIZACJI PROGRAMU.....	51
Miejsce Programu w systemie zarządzania rozwojem województwa wielkopolskiego	51
Sposób wdrażania Programu.....	52
System finansowania Programu	54
System monitorowania Programu	55

Szanowni Państwo,

oddaję w Państwa ręce Wielkopolski Program Rozwoju Ekonomii Społecznej na lata 2023– 2027. Dokument stanowi dla nas mapę priorytetów i kierunków działań, które w najbliższych latach będą podejmowane przez Samorząd Województwa Wielkopolskiego we współpracy z partnerami publicznymi i społecznymi.

Osoby w kryzysie socjalnym są ważnymi adresatami działań Samorządu Województwa Wielkopolskiego, a biorąc pod uwagę czynniki demograficzne i społeczne, liczymy się z tym, że problemy w tym zakresie mogą postępować. Należy zatem wdrożyć działania, które będą efektywnie przeciwdziałać wykluczeniu społecznemu, a sektor ekonomii społecznej jest istotnym narzędziem naszej polityki, które buduje integrację społeczną w regionie.

Naszym zadaniem jest reagowanie na zmieniającą się rzeczywistość i tworzenie sprawnych i elastycznych narzędzi i rozwiązań, tak by instytucje mogły działać skutecznie, a człowiek otrzymywał spersonalizowane wsparcie. Przedstawiony Program jest spójny ze Strategią Polityki Społecznej Województwa Wielkopolskiego do roku 2030 i stanowi jej uszczegółowienie, a wybrzmiewające ze Strategii zasady wrażliwości, wyobraźni i współuczestnictwa znajdują odzwierciedlenie w zapisach Programu.

Niniejszy Program nakreśla priorytety i kierunki działań, które będą podejmowane w najbliższych latach przez Samorząd Województwa Wielkopolskiego w obszarze wsparcia podmiotów ekonomii społecznej i przedsiębiorstw społecznych. Samorząd Województwa Wielkopolskiego, kształtując regionalną politykę społeczną, będzie dążył do zwiększenia dostępności i poprawy jakości wsparcia:

- pracowników podmiotów ekonomii społecznej i przedsiębiorstw społecznych, uczestników i osób przygotowywanych do zatrudnienia, ze szczególnym uwzględnieniem wsparcia reintegracyjnego;
- kadry przedsiębiorstw społecznych i podmiotów ekonomii społecznej.

Należy podkreślić, że dokument ten przedstawia także nałożone na Samorząd Województwa obowiązki zawarte w ustawie z dnia 5 sierpnia 2022 roku o ekonomii społecznej. Regionalne koordynowane działań w sektorze ekonomii społecznej ma szczególne znaczenie dla podmiotów, ponieważ dokładnie zdiagnozowane potrzeby w województwie pozwalają na wdrażanie adekwatnych rozwiązań.

Dokument, który trzymają Państwo w ręku, został w całości przygotowany przez pracowników Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Poznaniu. Stanowi sumę doświadczeń, wiedzy i umiejętności pracowników i całej dotychczasowej działalności realizowanej w instytucji.

Wierzę, że podejmowane działania w obszarze ekonomii społecznej przyczynią się do rozwoju podmiotów funkcjonujących w sektorze, a przez to także do poprawy jakości życia osób w kryzysie socjalnym, które docelowo przygotowywane są do zatrudnienia w podmiotach ekonomii społecznej. Jednocześnie mam nadzieję, że dzięki naszym wspólnym wysiłkom podmioty ekonomii społecznej mają szansę stać się partnerami dla samorządów lokalnych w tworzonych systemach realizacji usług społecznych. Podejmowanie tych działań w partnerstwie ze wszystkimi uczestnikami sektora pozwolą wdrożyć kompleksowe rozwiązania na rzecz rozwoju ekonomii społecznej.

Członkini Zarządu Województwa Wielkopolskiego

WYKAZ UŻYWANYCH SKRÓTÓW

COP	Centra organizacji pozarządowych
FEW 2021 - 2027	Fundusze Europejskie dla Wielkopolski 2021-2027
DI	Deinstytucjonalizacja
ES	Ekonomia Społeczna
GR	Grupa Robocza
GUS	Główny Urząd Statystyczny
JST	Jednostki Samorządu Terytorialnego
MRPiPS	Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej
NGO	Organizacja Pozarządowa (ang. Non-Governmental Organization)
OKO	Otwarty Konkurs Ofert
OPS, MOPS, GOPS, M-GOPS	Ośrodek Pomocy Społecznej lub Miejski, Gminny i Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
OSL	Organizowanie Społeczności Lokalnej
OWES	Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej
OzN	Osoba z niepełnosprawnością
PCPR/MOPR	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie/Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie
PES	Podmiot Ekonomii Społecznej
PS	Przedsiębiorstwo Społeczne
ROPS	Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Poznaniu
Strategia	Strategia Polityki Społecznej Województwa Wielkopolskiego do roku 2030
SWW	Samorząd Województwa Wielkopolskiego
UE	Unia Europejska
UMWW	Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego
WPDI	Wielkopolski Plan Deinstytucjonalizacji i Rozwoju Usług Społecznych na lata 2023-2026

PODSTAWA PRAWNA OPRACOWANIA WIELKOPOLSKIEGO PROGRAMU ROZWOJU EKONOMII SPOŁECZNEJ NA LATA 2023–2027

SYSTEM WSPARCIA W OBSZARZE EKONOMII SPOŁECZNEJ

Samorząd Województwa Wielkopolskiego zobowiązany jest do realizacji powierzonych mu zadań z obszaru rozwoju ekonomii społecznej (ES). Obowiązek ten wynika przede wszystkim z ustawy o ekonomii społecznej z dnia 15 sierpnia 2022r., ale także Ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 roku, gdzie wśród zadań Samorządu Województwa zostały wymienione działania związane z koordynacją rozwoju sektora ekonomii społecznej oraz jego monitoring.

Charakter dzisiejszej polityki wsparcia ekonomii społecznej oprócz ustawy o pomocy społecznej określiły również inne akty prawne, w tym:

- ustawa z dnia 13 czerwca 2003 roku o zatrudnieniu socjalnym;
- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i wolontariacie;
- ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 roku o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy z późn. zm.;
- ustawa z dnia 19 lipca 2019 roku o realizowaniu usług społecznych przez centra usług społecznych;
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 8 lutego 2017 r. w sprawie Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2017-2022 (Dz. U. poz. 458).

Realizacja działań Samorządu Województwa Wielkopolskiego (SWW) w ramach regionalnego systemu ekonomii społecznej leży w kompetencjach Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Poznaniu (ROPS). Wizja i misja kształtowania regionalnej polityki społecznej, w tym również polityki rozwoju sektora ES zostały określone w Strategii Polityki Społecznej Województwa Wielkopolskiego do roku 2030. Powyższy dokument zakłada, że podejmowane przedsięwzięcia powinny uwzględniać zarówno aktualne potrzeby i oczekiwania, jak i możliwości odpowiedzi na wyzwania socjalne rozpatrywane na trzech poziomach: jednostkowym, instytucjonalnym i systemowym. W związku z logiką działań sektora ekonomii społecznej należy tu uwzględnić pracę z i na rzecz – pracowników podmiotów ekonomii społecznej, liderów tych podmiotów, a także z samymi podmiotami ekonomii społecznej i przedsiębiorstwami społecznymi.

Program stanowi część regionalnego systemu dokumentów strategicznych, które wyznaczają kształt polityki społecznej budowanej w województwie. Oznacza to, że z jednej strony jest spójny z regionalnymi dokumentami w zakresie polityki społecznej, z drugiej z dokumentami określającymi ramy rozwoju województwa, w tym przede wszystkim ze Strategią Rozwoju

Województwa Wielkopolskiego do roku 2030 oraz ustawą o zasadach prowadzenia polityki rozwoju.

W dokumencie zostały określone i opisane przedsięwzięcia strategiczne, czyli takie, których realizacja wniesie kluczowy wkład w osiągnięcie celów polityki społecznej w Regionie. Mogą one być podejmowane przez ROPS samodzielnie lub we współpracy z szerokim gronem interesariuszy, zarówno z sektora publicznego, społecznego, prywatnego, jak i akademickiego. Przedsięwzięcia te mogą mieć różny charakter, w zależności od specyfiki potrzeb adresatów oraz narzędzi, którymi dysponuje ROPS. Przewidziane w Programie działania zaplanowane są do realizacji w latach 2023- 2027.

W Programie zaprezentowano koncepcję szeregu działań, które mogą być podejmowane przez podmioty takie jak: Samorząd Województwa Wielkopolskiego, samorządy lokalne, podmioty ekonomii społecznej, czy przedsiębiorstwa społeczne oraz inne instytucje publiczne, a ich realizacja powinna się przyczynić do poprawy sytuacji osób funkcjonujących w sektorze ES, efektywnego wykorzystania rozwiązań sektora ekonomii społecznej w politykach publicznych oraz zwiększenia udziału PES/PS w dostarczaniu usług użyteczności publicznej.

W związku z powyższym w programie wyróżniono trzy główne grupy adresatów, dla których zaplanowano działania w pięciu kluczowych obszarach regionalnej polityki społecznej.

Adresatami Programu są:

1. Osoby zagrożone wykluczeniem społecznym zgodnie z katalogiem wskazanym w ustawie z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej (Dz. U. 2024 r. poz. 113) art. 2 ust. 6, do których zaliczamy:
 - a) bezrobotnych, o których mowa w art. 2 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2023 r. poz. 735, z późn. zm.);
 - b) bezrobotnych długotrwale, o których mowa w art. 2 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy;
 - c) poszukujących pracy, o których mowa w art. 2 ust. 1 pkt 22 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, bez zatrudnienia: – w wieku do 30. roku życia oraz po ukończeniu 50. roku życia lub – niewykonującego innej pracy zarobkowej, o której mowa w art. 2 ust. 1 pkt 11 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy;
 - d) osoby niepełnosprawne w rozumieniu art. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych;
 - e) absolwentów centrów integracji społecznej oraz absolwentów klubów integracji społecznej, o których mowa w art. 2 pkt 1a i 1b ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym;
 - f) osoby spełniające kryteria, o których mowa w art. 8 ust. 1 pkt 1 i 2 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2023 r. poz. 901);

- g) osoby uprawnione do specjalnego zasiłku opiekuńczego, o których mowa w art. 16a ust. 1 ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2023 r. poz. 390);
- h) osoby usamodzielniane, o których mowa w art. 140 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2024 r. poz. 177) oraz art. 88 ust. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej;
- i) osoby z zaburzeniami psychicznymi, o których mowa w art. 3 pkt 1 ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 2022 r. poz. 2123, z późn. zm.);
- j) osoby pozbawione wolności, osoby opuszczające zakład karny oraz pełnoletnie osoby opuszczające zakład poprawczy;
- k) osoby starsze, o których mowa w art. 4 pkt 1 ustawy z dnia 11 września 2015 r. o osobach starszych (Dz. U. poz. 1705);
- l) osoby, które uzyskały w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą.

W odniesieniu do osób definiowanych w ustawie o ekonomii społecznej, jako osoby zagrożone wykluczeniem społecznym w niniejszym Programie będzie stosowane określenie „osoby w kryzysie socjalnym” zgodne z nomenklaturą stosowaną w Strategii Polityki Społecznej Województwa Wielkopolskiego do 2030 r.

- 2. Przedsiębiorstwa społeczne, zgodnie z art. 2 pkt 5 lit. a oraz d–f ustawy z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej (Dz. U. 2024 r. poz. 113), których status mogą posiadać podmioty ekonomii społecznej oraz jednostki tworzące podmioty ekonomii społecznej, prowadzące: 1) działalność odpłatną pożytku publicznego, o której mowa w art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, 2) działalność gospodarczą, o której mowa w art. 3 ustawy z dnia 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców (Dz. U. z 2024 r. poz. 236), 3) inną działalność o charakterze odpłatnym.
- 3. Podmioty ekonomii społecznej, zgodnie z art. 2 ust. 5 ustawy z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej (Dz. U. 2024 r. poz. 113), do których zaliczamy:
 - a) spółdzielnie socjalne;
 - b) warsztaty terapii zajęciowej i zakłady aktywności zawodowej;
 - c) centra integracji społecznej i kluby integracji społecznej;
 - d) spółdzielnie pracy, w tym spółdzielnie inwalidów i spółdzielnie niewidomych, oraz spółdzielnie produkcji rolnej;
 - e) organizacje pozarządowe, o których mowa w art. 3 ust. 2 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2023 r. poz. 571), z wyjątkiem partii politycznych, europejskich partii politycznych, związków zawodowych i organizacji pracodawców, samorządów zawodowych, fundacji utworzonych przez partie polityczne i europejskich fundacji politycznych;

- f) podmioty, o których mowa w art. 3 ust. 3 pkt 1, 2 lub 4 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

Wszystkie zdefiniowane w Programie działania strategiczne są spójne z obowiązującymi aktami prawnymi, w tym przede wszystkim z:

- Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej;
- Kartą Praw Podstawowych Unii Europejskiej (art.25);
- Ustawą z dnia 15 sierpnia 2022r. o ekonomii społecznej;
- Ustawą z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej;
- Ustawą z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie;
- Ustawą z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami;
- Ustawą z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych;
- Ustawą z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych;
- Ustawą z dnia 27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach socjalnych;
- Ustawą z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym;
- Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 8 lutego 2017 r. w sprawie Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2017-2022 (Dz. U. poz. 458).

UWARUNKOWANIA PROWADZENIA POLITYKI WSPARCIA SEKTORA EKONOMII SPOŁECZNEJ

SYSTEM EKONOMII SPOŁECZNEJ

System wsparcia ekonomii społecznej opiera się na świadczeniu pomocy w zróżnicowanych formach przez instytucje i organizacje, które działają w tym obszarze. Pomoc osobom w kryzysie socjalnym, podmiotom ekonomii społecznej i przedsiębiorcom społecznym oraz instytucjom tworzącym system ekonomii społecznej w rozwiązywaniu ich problemów oraz wsparcie w działaniach zmierzających do poprawy ich sytuacji wymaga nie tylko szerokiej wiedzy i rozbudowanej oferty działań, ale także umiejętności współpracy zarówno z samymi zainteresowanymi, jak i z przedstawicielami instytucji i organizacji działającymi na ich rzecz. Do najważniejszych instytucji wspierających możemy zaliczyć m.in. instytucje publiczne, jednostki samorządu terytorialnego i organizacje pozarządowe, czyli przede wszystkim:

- Ministerstwo/Minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego - prowadzi elektroniczny wykaz przedsiębiorstw społecznych, określa wzór wniosku przedsiębiorstwa społecznego o finansowanie składek oraz tryb finansowania składek, koordynuje działania na rzecz rozwoju ekonomii społecznej na szczeblu krajowym, może opracować resortowe programy wspierania ekonomii społecznej wspierające rozwój ES, tworzenie i rozwój podmiotów ES, zatrudnienie w tych podmiotach czy np. reintegracje społeczną i zawodową.
- Dodatkowo wraz z zapisami ustawy o ekonomii społecznej w krąg podmiotów zaangażowanych do działań na rzecz rozwoju ekonomii społecznej włączony został Urząd Wojewódzki, który nadzoruje proces przyznawania statusu przedsiębiorstwa społecznego, odpowiada za sprawozdawczość PES/PS, a także posiada szerokie kompetencje kontrolne. Nadzór nad spełnianiem wymogów określonych w ustawie będzie sprawował także wojewoda. Ponadto przedstawiciel wojewody jest zobowiązany do udziału w pracach Regionalnego Komitetu ds. ES.
- Samorząd województwa, do którego obowiązków zgodnie z ustawą o ekonomii społecznej należą zadania dotyczące m.in. opracowania i konsultowania z podmiotami ekonomii społecznej zakresu interwencji w obszarze ekonomii społecznej w programach oraz innych istotnych dla rozwoju sektora dokumentach. Samorząd w celu zwiększenia potencjału podmiotów ekonomii społecznej oraz wspólnej realizacji usług społecznych wspiera także wspólne przedsięwzięcia sektorowe oraz upowszechnia o nich wiedzy na poziomie regionalnym. Ponadto samorząd województwa koordynuje prace Regionalnego Komitetu ds. ES, który jest ciałem doradczym i opiniotwórczym dla Samorządu. Ponadto celem jego działania

jest zwiększenie spójności podejmowanych działań poprzez wzmocnienie mechanizmów koordynacji i komunikacji sektora. Zrzesza przedstawiciele instytucji publicznych, OWES, PES, JST, organizacji pracodawców, uczelni oraz partnerów społeczno-gospodarczych.

- Ośrodki wsparcia ekonomii społecznej (OWES) – instytucje zajmujące się kompleksowym wspieraniem podmiotów ekonomii społecznej i osób indywidualnych zainteresowanych uruchomieniem przedsięwzięcia z zakresu ekonomii społecznej. Ośrodki zobowiązane są świadczyć usługi doradcze w sferach prawnych, księgowych czy marketingowych, organizować szkolenia i warsztaty oraz wspierać rozwój partnerstw lokalnych. Ich działania opierają się na akredytacji przyznanej przez Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.
- Samorządy lokalne (gminy i powiaty), które z jednej strony odpowiadają za swoich mieszkańców i zobowiązane są zapewnić wsparcie osobom w kryzysie socjalnym. Z drugiej strony samorządy lokalne odpowiadają za zaspokojenie potrzeb wszystkich mieszkańców i organizacje dla nich usług społecznych, które mogą być świadczone przez podmioty ekonomii społecznej i przedsiębiorstwa społeczne.
- Przedsiębiorstwa społeczne i podmioty ekonomii społecznej, które z jednej strony realizują ważny aspekt zatrudnieniowy tworząc miejsca pracy dla osób w kryzysie socjalnym, a z drugiej podejmują się realizacji ważnych usług społecznych.

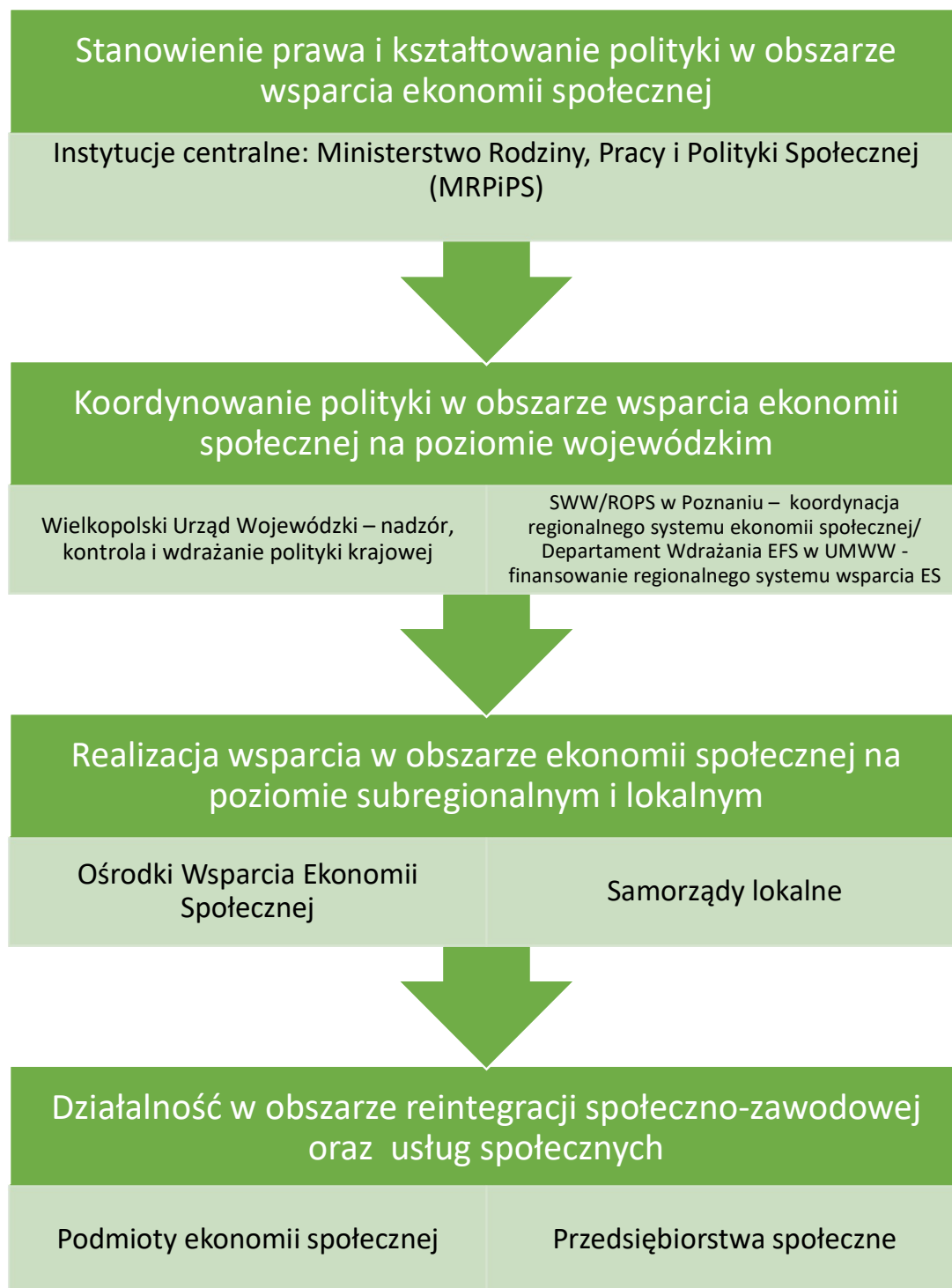
Kluczowym realizatorem zadań Samorządu Województwa Wielkopolskiego w obszarze ekonomii społecznej jest Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Poznaniu. Zadania związane z wspieraniem ekonomii społecznej wpisują się w szerszy zakres zadań związanych z polityką społeczną realizowanych w Ośrodku i wykonywane są w ramach następujących bloków zadaniowych.

1. Programowanie polityki Samorządu Województwa Wielkopolskiego w obszarze ekonomii społecznej, m.in. poprzez opracowanie, wdrażanie i koordynowanie wielkopolskiego programu rozwoju ekonomii społecznej zgodnego ze strategią rozwoju województwa w zakresie polityki społecznej, udział w programowaniu środków będących w dyspozycji Samorządu Województwa Wielkopolskiego (w tym europejskich) we współpracy z innymi Departamentami UMWW i jednostkami organizacyjnymi SWW, realizacja monitoringu sektora ES, oraz badań i analiz związanych z tematyką wsparcia sektora ekonomii społecznej.

2. Inicjowanie, promowanie i rekomendowanie innowacyjnych rozwiązań w obszarze wsparcia sektora ekonomii społecznej, m.in. poprzez współtworzenie, testowanie, upowszechnianie i promowanie innowacji społecznych, modelowych rozwiązań, dobrych praktyk mających np. na celu wspieranie osób funkcjonujących w systemie ES i dostarczanie narzędzi realizatorom zadań w obszarze ekonomii społecznej.
3. Wspieranie samorządów lokalnych w realizacji zadań na rzecz wsparcia osób w kryzysie socjalnym i rozwoju ekonomii społecznej m.in. przez doradztwo/szkolenia/wsparcie merytoryczne w tworzeniu dokumentów strategicznych, rozwijania lokalnych systemów reintegracji społecznej i usług społecznych uwzględniających PES/PS.
4. Wspieranie (finansowe i pozafinansowe) organizacji pozarządowych i PES/PS działających w obszarze reintegracji społecznej osób w kryzysie socjalnym i realizacji usług społecznych, w tym wspieranie tworzenia wspólnych przedsięwzięć podmiotów ekonomii społecznej w celu zwiększenia ich potencjału oraz wspólnej realizacji usług społecznych.
5. Wspieranie współpracy pomiędzy instytucjami realizującymi zadania w obszarze ekonomii społecznej, w tym: koordynowanie prac Regionalnego Komitetu ds. Ekonomii społecznej.
6. Wspieranie dostępu do informacji w obszarze i upowszechnianie wiedzy o ekonomii społecznej, m.in. przez prowadzenie stron internetowych, baz danych, opracowywanie informatorów itd.
7. Realizacja działań związanych z podnoszeniem świadomości i budowaniem pozytywnych postaw Wielkopolan w obszarze reintegracji społeczno-zawodowej osób w kryzysie socjalnym i rozwoju ekonomii społecznej, m.in. poprzez kampanie społeczne.

Poniżej znajduje się graficzne podsumowanie funkcjonowania wielopoziomowego i wieloinstytucjonalnego systemu wsparcia.

Rysunek 1. - System wsparcia ekonomii społecznej w Polsce

ISTOTNE TRENDY w OBSZARZE EKONOMII SPOŁECZNEJ

Regionalna polityka wsparcia rozwoju ekonomii społecznej zależy od szerszego kontekstu polityki krajowej czy europejskiej. W projektowaniu działań w ramach niniejszego Programu uwzględniono najważniejsze trendy w polityce społecznej. Są one krótko opisane poniżej.

W ostatnich latach nastąpiły znaczące zmiany w podejściu do wsparcia sektora ekonomii społecznej. Od kilkunastu lat procedowane są zmiany dotyczące zwiększenia efektywności działań w obszarze wsparcia podmiotów ekonomii społecznej i przedsiębiorstw społecznych.

I.

W rozwoju koncepcji ekonomii społecznej w Polsce można wyróżnić kilka etapów. Pierwszy z nich rozpoczął się po 1989 roku, wraz z wprowadzeniem zmian ustrojowych w Polsce, a zakończył przed przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej. Okres ten przypadał na trwający w Polsce kryzys gospodarczy związany z transformacją ustrojową, towarzyszył mu stale rosnący poziom stopy bezrobocia, która osiągnęła najwyższy poziom w lutym 2003 roku – 20,7%¹. W związku z powyższym działania sektora ekonomii społecznej nakierowane były głównie na obszar zatrudnieniowy – poszukiwano takich rozwiązań, które tworzyłyby miejsca pracy dla osób znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji.

W tym okresie realizowane były działania wspierające rozwój spółdzielczości, współpracę międzyludzką i funkcjonowanie kooperatyw. Działania te oparte były na organizacji oddolnej, nie były one usystematyzowane ani uregulowane prawnie, podejmowano w nich próbę tworzenia oddolnych wspólnot zapewniających ich członkom pracę i wsparcie społeczne. Tworzone podmioty dawały zatrudnienie osobom w najtrudniejszej sytuacji.

W regionalnej polityce społecznej, początek pierwszego etapu kształtowania się koncepcji ekonomii społecznej, przypadł na okres tuż po reformie samorządowej zmieniającej strukturę i zadania samorządów województw, dającej możliwość tworzenia przez samorządy województw regionalnych ośrodków polityki społecznej, jako swoich jednostek organizacyjnych. Dla ROPS w Poznaniu był to czas nawiązywania współpracy z organizacjami pozarządowymi i poszukiwania partnerów do działań, które były nakierowane na pomoc osobom znajdującym się w różnych kryzysach. Ekonomia społeczna postrzegana była przede wszystkim w wymiarze zatrudnieniowym. Priorytetem dla niej było tworzenie miejsc pracy dla osób bezrobotnych, co stanowiło odpowiedź na wysoki wskaźnik bezrobocia, obecnego także w Wielkopolsce (na koniec 2003 roku stopa bezrobocia wynosiła 17,3%)².

¹ Główny Urząd Statystyczny, dane obszarowe – rynek pracy, <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/rynek-pracy/bezrobocie-rejestrowane/stopa-bezrobocia-rejestrowanego-w-latach-1990-2023,4,1.html> [dostęp 27.09.2023 r]

² Główny Urząd Statystyczny, dane obszarowe – rynek pracy, <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/rynek-pracy/bezrobocie-rejestrowane/stopa-bezrobocia-rejestrowanego-w-latach-1990-2023,4,1.html> [dostęp 27.09.2023 r.]

II.

Kolejny etap rozwoju ekonomii społecznej w Polsce został zapoczątkowany wraz z przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej (2004 rok) i polegał w głównej mierze na usystematyzowaniu i nadaniu jej określonych ram prawnych (przyjęcie ustawy o spółdzielniach socjalnych). Ważnym kontekstem przemian w Polsce było otwarcie europejskiego rynku pracy dla Polaków i znaczne obniżenie stopy bezrobocia, która w październiku 2008 roku wyniosła 8,8%³. Środki finansowe otrzymane przez Polskę wraz z przystąpieniem do UE, pozwoliły na powstanie nowych przedsiębiorstw gospodarczych i wpłynęły na rozwój nauki i techniki. Zwiększenie liczby podmiotów na rynku wpłynęło na wzrost konkurencyjności pomiędzy nimi. Otwarcie granic i dostęp do nowych towarów i usług przyczyniły się do intensywnego rozwoju społeczno-gospodarczego Polski, poprawiając ogólny poziom jakości życia obywateli, w tym ich sytuację budżetową. W tym okresie prowadzono również diagnozę negatywnych zjawisk społecznych, np. wykluczenia społecznego powiązanego z bezrobociem spowodowanym niemożnością sprostania wymaganiom szybko zmieniającego się rynku pracy.

W 2006 r. przyjęto ustawę o spółdzielniach socjalnych, która po raz pierwszy wprowadziła do systemu prawnego specyficzny typ podmiotu gospodarczego, jakim jest przedsiębiorstwo społeczne. Jej pierwotna forma tzw. spółdzielnia socjalna osób fizycznych zakładała tworzenie i zarządzanie przedsiębiorstwem w głównej mierze przez osoby w kryzysie socjalnym.

W tym czasie prężnie budowano model współpracy i systemu koordynacji regionalnej. Wdrożono pierwsze projekty w obszarze ES, początkowo finansowane ze środków inicjatywy wspólnotowej Equal, następnie ze środków Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki.

Środki unijne w pierwszej kolejności ukierunkowane były wyłącznie na promocję ekonomii społecznej oraz dofinansowanie miejsc pracy w spółdzielniach socjalnych osób fizycznych. Wraz z rozwojem systemu dostrzeżono, iż spółdzielnie socjalne osób fizycznych nie zawsze są dobrym rozwiązaniem dla osób, które przez długi czas były oddalone od rynku pracy i nie mają kompetencji w zakresie zarządzania przedsiębiorstwem.

W 2009 r. do ustawy o spółdzielniach socjalnych wprowadzono możliwość tworzenia spółdzielni socjalnych nie tylko przez osoby fizyczne, ale również przez osoby prawne, takie jak jednostki samorządu terytorialnego, organizacje pozarządowe czy kościelne osoby prawne. Zmiana ta pozwalała na zwiększenie stabilności przedsiębiorstw i efektywności w ich zarządzaniu.

³ Główny Urząd Statystyczny, dane obszarowe – rynek pracy, <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/rynek-pracy/bezrobocie-rejestrowane/stopa-bezrobocia-rejestrowanego-w-latach-1990-2023,4,1.html> [dostęp 20.09.2023 r.]

Równoległe zmieniono podejście w zakresie wydatkowania środków unijnych, które obligowało do świadczenia kompleksowego wsparcia na etapie tworzenia przedsiębiorstw, w postaci: szkoleń, doradztwa i dotacji na miejsca pracy.⁴

To od tego momentu, w kolejnych latach zadanie związane z koordynacją ekonomii społecznej w regionie realizowane było w ramach projektów systemowych realizowanych przez ROPS.

W 2012 Zarząd Województwa Wielkopolskiego uchwalił pierwszy Regionalny Plan Rozwoju Ekonomii Społecznej w Województwie Wielkopolskim na lata 2013-2020. W 2013 r. powołano pierwszy regionalny Komitet ds. ES, w skład którego wchodził zarówno przedstawiciele podmiotów ekonomii społecznej, samorządów, jak i pracownicy sektora nauki czy biznesu. Pozwalało to na szerokie spojrzenie na działalność i rozwój sektora.

W tamtym czasie podejmowane były pierwsze działania na rzecz integracji podmiotów już funkcjonujących w sektorze, rozwoju podmiotów zatrudnienia socjalnego, czy badania i monitoringu sektora ES. Wsparcie dla osób w kryzysie socjalnym realizowane było w projektach konkursowych, a w ramach niektórych odbywały się pierwsze działania zbliżone do dzisiejszych projektów OWES.

III.

Kluczowym momentem dla rozwoju sektora ekonomii społecznej było uchwalenie Krajowego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej (KPRES) (w następnych aktualizacjach nazwany Krajowym Programem Rozwoju Ekonomii Społecznej i Solidarnej) przyjętego przez Radę Ministrów w dniu 12 sierpnia 2014 r. Jest to najważniejszy dokument regulujący strategię działania instytucjonalnego i szeroko pojętego otoczenia na rzecz rozwoju obszaru ekonomii społecznej. Dokument ten ma charakter operacyjno-wdrożeniowy, co oznacza, że ustanawia narzędzia, metody zarządzania i prowadzenia polityki publicznej w obszarze ekonomii społecznej oraz porządkuje wskaźniki i rezultaty działań na rzecz przedsiębiorczości społecznej. W grudniu 2022 r. wszedł w życie zaktualizowany Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2030 roku. Ekonomia Solidarności Społecznej. Zawarte w nim zmiany zawierają opis działań w zakresie wspierania ekonomii społecznej w perspektywie finansowej na lata 2021-2027, a także uwzględniają zmiany prawne obejmujące m.in. wejście w życie ustawy o realizowaniu usług społecznych przez centra usług społecznych czy też ustawę o ekonomii społecznej. Ustawa nałożyła na administrację rządową i samorządową obowiązek

⁴ Badanie ewaluacyjne pt. Ocena wsparcia w obszarze ekonomii społecznej udzielonego ze środków EFS w ramach PO KL, dostęp: <https://www.ewaluacja.gov.pl/media/25030/Ocena%20wsparcia%20w%20obszarze%20ekonomii%20spo%20C5%82ecznej%20udzielonego%20ze%20C5%9Brodok%C3%B3w%20EFS%20w%20ramach%20PO%20KL.pdf>

realizacji zadań na rzecz sektora ekonomii społecznej. Nałożyła też obowiązki na podmioty ekonomii społecznej i przedsiębiorstwa społeczne, a także wskazała ich prawa. To właśnie ten dokument był najbardziej wyczekiwany i długo wypracowywanym przez sektor ekonomii społecznej.

Od przyjęcia pierwszego KPRES do wejścia w życie ustawy następowały kolejne zmiany w systemie instytucjonalnego wsparcia ekonomii społecznej, związane ze zmieniającą się sytuacją społeczno-gospodarczą.

Pewnym przeobrażeniem uległa też rola podmiotów ekonomii społecznej. Z roli stricte zatrudnieniowej, wraz z malejącym poziomem bezrobocia w Polsce zmalała potrzeba tworzenia nowych miejsc pracy i aktywizacji osób w kryzysie socjalnym, PES weszły w rolę realizatora usług społecznych na rzecz coraz bardziej zróżnicowanego społeczeństwa. Sektor ES, działając we współpracy z samorządami, odpowiedział na zdiagnozowany deficyt usług użyteczności publicznej, a PES, w roli realizatorów, świadczą coraz bardziej zróżnicowany wachlarz usług. Pojawiające się nowe wyzwania w zakresie świadczenia usług społecznych wymagały podjęcia działań, których celem było przede wszystkim podniesienie ich jakości, tak aby PES stawały się partnerami dla samorządów lokalnych i były bardziej konkurencyjne na lokalnych rynkach usług społecznych.

Ponadto w tym okresie w sektorze ekonomii społecznej wprowadzono istotne narzędzia, mające usystematyzować działania podmiotów w tym obszarze i wprowadzić nowe rozwiązania. Zaliczamy do nich wdrożenie w 2015 roku systemu akredytacji i standardów działania instytucji wsparcia ekonomii społecznej. Wypracowany system akredytacji wyznaczył standardy, których spełnienie jest niezbędne do otrzymania statusu ośrodka akredytowanego. Standardy te odgrywają kluczową rolę w procesach decyzyjnych, wyznaczając jednolity kierunek świadczenia usług wsparcia przez wszystkie akredytowane podmioty.

Z dniem wejścia w życie przepisów z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej zmieniły się zasady przyznawania statusu i akredytacji OWES. Obecnie zgodnie z art. 36 ww. ustawy minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego przyznaje w drodze decyzji akredytację i status ośrodka wsparcia ekonomii społecznej podmiotom realizującym usługi wsparcia podmiotów ekonomii społecznej.

Kluczowe dla systemu było stworzenie definicji przedsiębiorstwa społecznego. Zawarta ona została w Wytycznych w zakresie realizacji przedsięwzięć w obszarze włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa z wykorzystaniem środków Europejskiego Funduszu Społecznego i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego na lata 2014-2020. Przedsiębiorstwo społeczne od tej pory mogło być prowadzone w formie organizacji pozarządowej, co znacznie poszerzyło krąg ww. podmiotów. Warto zaznaczyć, że od tej pory możliwe było otrzymanie dotacji przez PS na tworzenie nowych miejsc pracy, w ramach środków finansowych pochodzących z Europejskiego Funduszu Społecznego.

Istotny wpływ na rozwój sektora ekonomii społecznej miało także poszerzenie dotychczasowego katalogu osób rozumianych jako osoby w kryzysie socjalnym. Pierwotny katalog z 2006 roku (art. 4 z ustawy z dnia 27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach socjalnych) został rozszerzony w 2017 roku, m.in. o osoby do 30. roku życia oraz po ukończeniu 50. roku życia, posiadające status osoby poszukującej pracy. Było to związane z dopasowaniem zapisów ustawowych do aktualnej sytuacji na rynku pracy i koniecznością uspołnienienia ich z zapisami obowiązującymi w systemie realizacji projektów unijnych Wytycznych, w zakresie realizacji przedsięwzięć w obszarze włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa z wykorzystaniem środków Europejskiego Funduszu Społecznego i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego na lata 2014-2020. Sukcesywnie malejący w Wielkopolsce wskaźnik bezrobocia sprawił, iż zmniejszała się liczba osób zaliczanych do kategorii osób w kryzysie socjalnym, a osoby, które pozostawały bez zatrudnienia wymagały podjęcia bardziej zaawansowanych działań i wdrożenia dodatkowych narzędzi reintegracji, które pogłębiłyby procesy reintegracji. Aspekty te nie zostały uwzględnione w przyjętych w 2015 r. standardach działalności OWES, w związku z czym w 2018 r., w Wielkopolsce zdecydowano o przyjęciu regionalnego rozwiązania dotyczącego wymogu prowadzenia reintegracji oraz zatrudniania specjalistów w tym obszarze.

Świadczone przez OWES usługi reintegracyjne służą wsparciu procesu reintegracji społeczno- zawodowej pracowników PES oraz zwiększeniu trwałości ich zatrudnienia. Z czasem rozwiązanie to uznano za dobrą praktykę i wdrożono do standardów oraz do systemu finansowania usług OWES w perspektywie finansowej 2021-2027.

Aktualna sytuacja społeczna, w tym m.in. starzejące się społeczeństwo, kryzysy związane z pandemią czy działaniami wojennymi w Ukrainie, powodują konieczność kolejnych zmian w sektorze ekonomii społecznej – czyli nastawienie podmiotów na działalność usługową, szczególnie na świadczenie wysokiej jakości usług społecznych, zgodnie z zasadami deinstytucjonalizacji. To właśnie proces deinstytucjonalizacji jest dla sektora dużym wyzwaniem, ale jednocześnie szansą – w tworzonych systemach realizacji usług społecznych PES mają szansę stać się partnerami dla samorządów lokalnych.

Deinstytucjonalizację należy rozumieć jako proces rozwoju usług świadczonych na poziomie lokalnych społeczności, które mają wyeliminować konieczność opieki instytucjonalnej.⁵ Deinstytucjonalizacja nie jest tożsama z likwidacją/zamknięciem placówek opieki długoterminowej. Rozbudowa systemu usług środowiskowych (w tym profilaktycznych) i stworzenie możliwości realnego prawa wyboru usług przez mieszkańców, ma przyczynić się do zmniejszenia zapotrzebowania na miejsca w placówkach całodobowych.⁶ W procesie DI nacisk położony jest przede wszystkim na rozwój usług środowiskowych, w tym profilaktycznych, które mogą zapobiec przejściu do instytucji lub opóźnić ten proces.

⁵ Europejska Grupa Ekspertów ds. Przejścia od Opieki Instytucjonalnej do Opieki świadczonej na poziomie Lokalnych Społeczności, „Ogólnoeuropejskie wytyczne dotyczące przejścia od opieki instytucjonalnej do opieki świadczonej na poziomie lokalnych społeczności”, Belgia, 2012 r., s. 28.

⁶ Wielkopolski Plan Deinstytucjonalizacji i Rozwoju Usług Społecznych na lata 2023-2026, Poznań, 2023 r., s. 15.

Połączenie między systemem ekonomii społecznej, a procesem deinstytucjonalizacji zdefiniowano w krajowych i regionalnych dokumentach strategicznych.

Strategia rozwoju usług społecznych, polityka publiczna do roku 2030 to dokument, w którym zwrócono uwagę, jak istotnym wyzwaniem jest stworzenie warunków pozwalających na jeszcze silniejsze włączenie podmiotów ekonomii społecznej w rynek usług społecznych. Obecność PES na lokalnych rynkach usług społecznych pozwoli na zaspokajanie potrzeb wspólnot lokalnych i ich mieszkańców, przy jednoczesnym wzmocnieniu funkcji reintegracyjnych PES wobec osób w kryzysie socjalnym oraz przyczyni się do tworzenia nowych miejsc pracy w społeczności lokalnej, a tym samym przełoży się na ograniczenie ubóstwa oraz wykluczenia społecznego.

Politykę deinstytucjonalizacji na poziomie regionalnym określa Wielkopolski Plan Deinstytucjonalizacji i Rozwoju Usług Społecznych na lata 2023-2026. W dokumencie przedstawiono działania związane z przejściem od opieki instytucjonalnej do opieki świadczonej na poziomie lokalnych społeczności, a jako kluczowych realizatorów usług wskazano podmioty ekonomii społecznej i przedsiębiorstwa społeczne.

DIAGNOZA SEKTORA EKONOMII SPOŁECZNEJ W WIELKOPOLSCE

DANE STATYSTYCZNE

Wielkopolska charakteryzuje się niskim poziomem bezrobocia rejestrowanego – stopa bezrobocia w 2023 roku wyniosła 2,9%. w ostatnich kilku latach można zaobserwować trend malejący (3,7% w roku 2017). Tym niemniej w województwie wielkopolskim zauważalne jest duże zróżnicowanie wewnętrzne – najniższą stopę bezrobocia odnotowano w mieście Poznań (1% w 2023 r.), najwyższą w Wielkopolsce Wschodniej – w powiecie konińskim (8,9% w sierpniu 2023 r.)⁷.

Na koniec roku 2022 współczynnik aktywności zawodowej w województwie wielkopolskim dla osób w wieku 15-89 lat wyniósł 59,7%, jednocześnie wskaźnik zatrudnienia osób w tym samym przedziale wiekowym odnotowano na poziomie 58,5%⁸.

Wobec braku dostępnych szczegółowych danych na poziomie regionu o strukturze grupy osób biernych zawodowo (w kontekście powodów ich bierności) można przyjąć, iż przedmiotowe przesłanki nie będą diametralnie różnić się od zidentyfikowanych na poziomie kraju. Przyczyna bierności ustalana była dla przedziału wieku badanych 15-89 lat, gdzie ponad połowę stanowili emeryci (51,2%), kolejną kategorią byli uczniowie i studenci (21,5%). w przypadku osób w wieku produkcyjnym, głównymi przyczynami bierności były: nauka i podnoszenie kwalifikacji (29,3%), choroba i niepełnosprawność (24,1%), obowiązki rodzinne (19,3%), emerytura (9,2%) oraz zniechęcenie bezskutecznością poszukiwań pracy (1,2%). Kobiety stanowiły wyraźną większość przedmiotowej zbiorowości (60,9%), a pod względem miejsca zamieszkania - mieszkańcy miast (59,7%)⁹.

W grudniu 2021 roku, w odnotowanej populacji 49 850 ogółu bezrobotnych, zidentyfikowano 1 147 osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej – stanowiło to 2,3% ogółu bezrobotnych. Jednocześnie 4 061 bezrobotnych było osobami z niepełnosprawnościami, co przekłada się na 8,1% ogółu bezrobotnych. Długotrwale bezrobotnych było 23 482 (47,1% ogółu osób bezrobotnych). Aktywnymi formami przeciwdziałania bezrobociu objętych było 1455 osób, w tym: 693 dofinansowaniami do podjęcia działalności gospodarczej, 363 refundacjami kosztów wyposażenia i doposażenia stanowiska pracy, 166 stażami, 112 szkoleniami, 46 pracami interwencyjnymi, 38 bonami na zasiedlenie. Pozostałe formy

⁷ Główny Urząd Statystyczny, dane obszarowe – rynek pracy <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/rynek-pracy/bezrobocie-rejestrowane/> [dostęp 20.09.2023 r.]

⁸ Główny Urząd Statystyczny, Badanie Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL), <https://stat.gov.pl/badania-statystyczne/badania-ankietowe/badania-spoeczne/badanie-aktywnosci-ekonomicznej-ludnosci-bael/> [dostęp 20.09.2022 r.]

⁹ Główny Urząd Statystyczny, Badanie Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL), <https://stat.gov.pl/badania-statystyczne/badania-ankietowe/badania-spoeczne/badanie-aktywnosci-ekonomicznej-ludnosci-bael/> [dostęp 20.09.2022 r.]

występowały w jednostkowych przypadkach lub nie zostały określone. W kontekście poziomu wykształcenia procentowy udział w grupie bezrobotnych przedstawiał się następująco: wykształcenie wyższe posiadało 14,2% osób bezrobotnych, policealne i średnie zawodowe/branżowe 22%, średnie ogólnokształcące 11,2%, zasadnicze zawodowe/branżowe 27,3%, gimnazjalne/podstawowe i poniżej 25,3%¹⁰.

Wśród zarejestrowanych osób bezrobotnych z niepełnosprawnością w wielkopolskich PUP, najwięcej było osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym oraz podstawowym, w przedziale wieku 55-59 lat. Biorąc pod uwagę czas pozostawania bez pracy, najwięcej osób było długotrwale bezrobotnych, powyżej 24 miesięcy. Z kolei pod względem stażu pracy, najliczniejszą grupę stanowiły osoby posiadające doświadczenie zawodowe w przedziale 1-5 lat. W 2022 roku z zakładów pracy zostało zwolnionych 431 osób z niepełnosprawnością, tj. o 45 mniej niż rok wcześniej. Z form aktywizacji zawodowej skorzystało 1 036 bezrobotnych osób z niepełnosprawnością. W porównaniu z 2021 rokiem nastąpił wzrost liczby aktywizowanych o 182 osób. Pracodawcy zgłosili do PUP 2 095 ofert pracy skierowanych do osób z niepełnosprawnością, co stanowiło 2,6 % ogółu ofert. W porównaniu z 2021 rokiem liczba zgłoszonych ofert pracy, skierowanych do osób z niepełnosprawnością, spadła o 604.¹¹

W wielkopolskich zakładach aktywności zawodowej, w roku 2022, zatrudnionych na podstawie stosunku pracy było 688 osób (w przeliczeniu na pełne etaty 468), w tej liczbie 523 pracowników z niepełnosprawnościami (w przeliczeniu na pełne etaty 305). W przypadku 308 osób był to znaczny stopień niepełnosprawności, 213 natomiast posiadało stopień umiarkowany. W 2001 roku uczestnikami centrów integracji społecznej było 1134 osób, warsztaty terapii zajęciowej odnotowały natomiast 3 215 uczestników¹².

Nowe miejsca pracy w PES (inne niż reintegracyjne) najczęściej tworzone były ze środków EFS w formie dotacji przyznawanej przez OWES (blisko 51% wskazań), jako kolejne źródło identyfikowano środki własne podmiotów (46%). Zatrudniane osoby należały do różnych kategorii/grup zagrożonych kryzysem socjalnym. Najczęstszymi przesłankami były: niepełnosprawność (37%) oraz długotrwale bezrobocie (35%), następnie, status klienta pomocy społecznej (17%), doświadczanie zaburzeń psychicznych (9%). Najrzadziej zatrudniano osoby z problemem uzależnienia od alkoholu lub narkotyków (1%)¹³.

Osoby zatrudnione w sektorze ES doświadczaly problemów wynikających ze swojej sytuacji życiowej, najczęściej związanych z nieobecnościami w pracy, których przyczynami były zwolnienia lekarskie (46%) i uzależnienia (7%). Wśród innych okoliczności identyfikowano:

¹⁰ Biuletyn Informacyjny Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Poznaniu, Raport IV kwartał 2021, <https://wupoznan.praca.gov.pl/rynek-pracy/publikacje/> [dostęp 23.01.2023 r.]

¹¹ Bezrobotni z niepełnosprawnością w Wielkopolsce w 2021 roku, <https://wupoznan.praca.gov.pl/niepelnospawni-na-ryнку-pracy> [dostęp 20.09.2023 r.]

¹² Zintegrowany System Monitorowania Sektora Ekonomii Społecznej, <https://dane.ekonomiaspoleczna.gov.pl> [dostęp: 02.12.2022]

¹³ *Monitoring sektora ekonomii społecznej w Wielkopolsce za rok 2021*, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej, Poznań 2022 r.

niemożność wykonywania pracy na odpowiednim poziomie ze względu na stan psychiczny (20%), problemy z utrzymaniem się spowodowane zajęciem części wynagrodzenia przez komornika (20%) oraz konflikty wybuchające wśród pracowników (7%)¹⁴.

W roku 2021 z pracy płatnej ogółem korzystało 3,5 tys., z etatowej natomiast 1,3 tys. wielkopolskich PES (w tej liczbie 0,6 tys. stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych oraz 0,1 tys. spółdzielni socjalnych). Liczba osób zatrudnionych w PES na podstawie stosunku pracy wyniosła 17,7 tys., z czego 12,3 tys. stanowiły kobiety. W kategorii OzN wskazano 10,4 tys. pracujących, w tym 5,5 tys. kobiet. Bez podziału na płeć oszacowano zatrudnienie w przedsiębiorstwach społecznych – było to 0,7 tys. osób. W 2020 roku przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto pracowników zatrudnionych na podstawie stosunku pracy (w przeliczeniu na pełne etaty), wyniosło 4,2 tys. zł. Dla samych spółdzielni socjalnych było to odpowiednio 2,8 tys. zł¹⁵.

W roku 2021 wynagrodzenie pracowników wielkopolskich PES wskazywane było najczęściej w przedziale 2 501-3 000 zł brutto (48% wskazań), następnie 3 001-3 500 zł (16%), najrzadziej natomiast do 2 000 zł (4%)¹⁶.

Średnia wartość przychodu PES w 2021 roku wyniosła 353,6 tys. zł. Uwzględniono wszystkie przychody z działalności, m.in. otrzymane ze źródeł publicznych (administracji samorządowej, krajowej administracji rządowej, funduszy europejskich) oraz ze źródeł niepublicznych, takich jak np. składki członkowskie, zbiórki publiczne. Jednocześnie średnia wartość kosztów działalności PES (w tym koszty z tytułu prowadzenia działalności statutowej i działalności gospodarczej) wyniosła w analogicznym okresie 302,0 tys. zł, przy 669,2 tys. zł dla spółdzielni socjalnych.

W 2020 roku udział przychodów ze środków publicznych w ogólnej puli przychodów PES wyniósł 56%. Jednocześnie środki z działalności PES o charakterze rynkowym stanowiły 22,2% ich przychodów. Ujęto w tej kategorii środki uzyskane z prowadzenia działalności gospodarczej i odpłatnej działalności statutowej, z papierów wartościowych i/lub lokat bankowych, a także uzyskane w drodze otwartego przetargu przeprowadzonego na podstawie ustawy PZP¹⁷.

¹⁴ *Monitoring sektora ekonomii społecznej w Wielkopolsce za rok 2021*, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej, Poznań 2022 r.

¹⁵ Zintegrowany System Monitorowania Sektora Ekonomii Społecznej, <https://dane.ekonomiaspoleczna.gov.pl> [dostęp: 20.09.2023]

¹⁶ *Monitoring sektora ekonomii społecznej w Wielkopolsce za rok 2021*, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej, Poznań 2022 r.

¹⁷ Zintegrowany System Monitorowania Sektora Ekonomii Społecznej, <https://dane.ekonomiaspoleczna.gov.pl> [dostęp: 02.10.2023]

ZASOBY

W województwie wielkopolskim na koniec 2021 r. zarejestrowanych było 15,9 tys. podmiotów ekonomii społecznej (PES), z których aktywnie funkcjonowało 9,9 tys. Spośród nich 2,3 tys. prowadziło działalność gospodarczą. Na każdy tysiąc zarejestrowanych w regionie podmiotów gospodarki narodowej przypadało 33,7 PES. Dane z 2022r. pokazują, że ich główne formy/obszary aktywności to świadczenie usług nieodpłatnych (8,1 tys.), świadczenie usług płatnych (1,7 tys.), wsparcie materialne (1,6 tys.), produkcja i wytwarzanie towarów (0,5 tys.)¹⁸.

W roku 2019 główne obszary działalności wielkopolskich PES były następujące: kultura, rozrywka i rekreacja (34,1%), opieka zdrowotna i pomoc społeczna (25,9%), pozostała działalność usługowa (15,1%), działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca (8,1%), edukacja (8%), rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo (5,4%), informacja i komunikacja (1,4%), działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (1,1%), przetwórstwo przemysłowe (0,3%), transport i gospodarka magazynowa (0,3%).

W roku 2020 identyfikowano 2,3 tys. podmiotów ekonomii społecznej, prowadzących działalność gospodarczą lub odpłatną działalność pożytku publicznego.

Według danych Krajowego Rejestru Sądowego, na koniec roku 2022, w województwie wielkopolskim wykazano 244 spółdzielni socjalnych (w tej liczbie 43 w stanie likwidacji)¹⁹.

Zgodnie ze sprawozdaniami publikowanymi w Centralnej Aplikacji Statystycznej²⁰, w roku 2021 funkcjonowało 29 centrów integracji społecznej i 22 kluby integracji społecznej. W regionie działało także 9 zakładów aktywności zawodowej oraz 89 warsztatów terapii zajęciowej²¹.

Udział wielkopolskich JST w obszarze ekonomii społecznej odnotowano na kilku płaszczyznach. Według danych za rok 2021²², w regionie zidentyfikowano 31 jednostek samorządu terytorialnego, które w przedmiotowym roku i wcześniej były założycielami podmiotów reintegracyjnych, tj. centrów integracji społecznej, klubów integracji społecznej, warsztatów terapii zajęciowej oraz zakładów aktywności zawodowej. Jednocześnie, według

¹⁸ Zintegrowany System Monitorowania Sektora Ekonomii Społecznej, <https://dane.ekonomiaspoleczna.gov.pl> [dostęp: 20.09.2023]

¹⁹ Portal Ministerstwa Sprawiedliwości – wyszukiwarka KRS, <https://ekrs.ms.gov.pl/web/wyszukiwarka-krs/strona-glowna/index.html> [dostęp 30.12.2022 r.]

²⁰ Centralna Aplikacja Statystyczna, <https://cas.mpips.gov.pl> [dostęp 30.12.2022 r.]

²¹ Informacja sygnalna dotycząca jednostek reintegracji społeczno-zawodowej w roku 2021, Główny Urząd Statystyczny, 30.11.2022 r.

²² Zintegrowany System Monitorowania Sektora Ekonomii Społecznej, <https://dane.ekonomiaspoleczna.gov.pl> [dostęp: 02.12.2022]

badania GUS²³, 44 wielkopolskie samorządy (w tym 12 na poziomie powiatu i 31 na poziomie gminy) były członkami 53 spółdzielni socjalnych.

Według danych zagregowanych w ZSMSES²⁴, w roku rozliczeniowym 2021, wielkopolskie JST przekazały łącznie 173 938,6 tys. PLN na realizację zadań publicznych na podstawie ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie oraz na podstawie innych ustaw, np. ustawy o systemie oświaty, ustawy o sporcie, ustawy o ochronie przeciwpożarowej, ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Z kolei w roku 2022, w budżetach JST średnio 27,6% środków przeznaczono na realizację usług społecznych, których realizatorami były także PES. Jednocześnie 1,1% ogółu środków przeznaczonych na wykonywanie usług społecznych zostało wydatkowanych na zlecenie realizacji zadań publicznych. Były to dotacje celowe z budżetów JST na finansowanie lub dofinansowanie zadań zleconych do realizacji organizacjom prowadzącym działalność pożytku publicznego, fundacjom, stowarzyszeniom, a także dotacje celowe na dofinansowanie inwestycji w ramach zadań zleconych do realizacji OPP.

W roku 2019²⁵ zbadano także zakres i formy wsparcia niefinansowego, realizowanego przez JST na rzecz organizacji pozarządowych. Co najmniej jedną formę wsparcia świadczyło 231 samorządów. Najczęściej udzielano pomocy merytorycznej w postaci szkoleń/doradztwa (157 wskazań), użyczano nieruchomości i/lub lokali (156), udostępniano przestrzeń wspólną (151), udostępniano lub przekazywano materiały, sprzęt, urządzenia, pojazdy potrzebne do wykonywania działalności statutowej (138), wynajmowano nieruchomości i/lub lokale na preferencyjnych warunkach (86), prowadzono centra wsparcia dla organizacji pozarządowych (17) lub wspierano w innej formie niż wymienione (13).

W obszarze sieciowania PES identyfikowano 123 JST stosujące przynajmniej jedną formę działań wspierających, w tym: 99 uczestniczących w wymianie informacji w zakresie współpracy PES, 94 organizujące spotkania służące rozwojowi współpracy, 73 prowadzące doradztwo/szkolenia w zakresie współpracy PES oraz 14 wspierających powoływanie i funkcjonowanie partnerstw/klastrów/konsorcjów. Osobę lub komórkę do współpracy z organizacjami pozarządowymi i/lub do wspierania rozwoju ekonomii społecznej powołano w 60 JST (starostwa powiatowe – 10, urzędy gmin/miast – 50)²⁶.

²³ *Działalność jednostek samorządu terytorialnego związana z rozwojem ekonomii społecznej i realizacja budżetów obywatelskich w 2019 r.*, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2020 r.

²⁴ Zintegrowany System Monitorowania Sektora Ekonomii Społecznej, <https://dane.ekonomiaspoleczna.gov.pl> [dostęp: 20.09.2023]

²⁵ *Działalność jednostek samorządu terytorialnego związana z rozwojem ekonomii społecznej i realizacja budżetów obywatelskich w 2019 r.*, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2020

²⁶ *Działalność jednostek samorządu terytorialnego związana z rozwojem ekonomii społecznej i realizacja budżetów obywatelskich w 2019 r.*, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2020 r.

W latach 2015-2023 system wsparcia ekonomii społecznej w województwie wielkopolskim został podzielony obszarowo na pięć subregionów, w których usługi świadczyły ośrodki wsparcia ekonomii społecznej:

kaliski (powiaty: jarociński, kaliski, kępiński, krotoszyński, ostrowski, ostrzeszowski, pleszewski, miasto Kalisz) – OWES był prowadzony przez Fundację im. Królowej Polski św. Jadwigi;

koniński (powiaty: gnieźnieński, kolski, koniński, słupecki, turecki, wrzesiński, miasto Konin) – WOES Wielkopolski Ośrodek Ekonomii Społecznej, prowadzony przez Stowarzyszenie na Rzecz Spółdzielni Socjalnych;

leszczyński (powiaty: gostyński, grodziski, kościański, leszczyński, międzychodzki, nowotomyski, rawicki, wolsztyński, miasto Leszno) – LOWES Leszczyński Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej, prowadzony przez Stowarzyszenie Centrum Promocji i Rozwoju Inicjatyw Obywatelskich PISOP w partnerstwie z Miastem Leszno;

pilski (powiaty: chodzieski, czarnkowsko-trzcianecki, pilski, wągrowiecki, złotowski) – OWES ETAP, prowadzony przez Stowarzyszenie ETAP w partnerstwie z firmą Usługi Szkoleniowe Maciej Perzyński;

poznański (powiaty: obornicki, poznański, szamotulski, średzki, śremski, miasto Poznań) – WCES Wielkopolskie Centrum Ekonomii Solidarnej, prowadzone przez Fundację Pomocy Wzajemnej BARKA w partnerstwie z Miastem Poznań.

Wszystkie ośrodki działały w ramach projektów dla Poddziałania 7.3.2 *Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2014-2020 (WRPO 2014+)*.

W ramach realizacji projektów OWES, na poziomie programu odnotowano następujące wartości zbiorcze wskaźników:

- objęto wsparciem **1026** podmiotów ekonomii społecznej;
- utworzono **706** miejsc pracy w przedsiębiorstwach społecznych;
- objęto wsparciem **2343** osoby w kryzysie socjalnym;
- po opuszczeniu programu pracowało **789** osób w kryzysie socjalnym (łącznie z pracującymi na własny rachunek);
- **273** podmioty zostały objęte wsparciem w zakresie zwalczania lub przeciwdziałania skutkom pandemii COVID-19;
- suma wydatków kwalifikowalnych przeznaczonych na działania związane z pandemią COVID-19 wyniosła **4.083.207,08 PLN**.

Środki finansowe w ramach konkursów WRPO 2014+, przeznaczone na działalność OWES w latach 2015-2022, wyniosły ogółem **158.043.751,51 PLN**, z czego:

- na subregion kaliski **30.797.193,56 PLN**;
- na subregion koniński **36.313.033,02 PLN**;
- na subregion leszczyński **25.370.967,48 PLN**;
- na subregion pilski **24.616.782,13 PLN**;
- na subregion poznański **40.945.775,32 PLN**.

Zgodnie z Uchwałą Nr 6952/2023 Zarządu Województwa Wielkopolskiego z dnia 20 lipca 2023 r. wybrano projekty do dofinansowania w ramach kolejnej perspektywy finansowej.

Środki finansowe w ramach Funduszy Europejskich dla Wielkopolski na lata 2021-2027 przeznaczone na działalność OWES w latach 2023-2027, wynoszą ogółem **120 676 215,86 PLN**, z czego:

- na subregion kaliski **23 568 371,69 PLN**;
- na subregion koniński **28 568 646,00 PLN**;
- na subregion leszczyński **20 732 242,00 PLN**;
- na subregion pilski **18 344 451,77 PLN**;
- na subregion poznański **29 462 504,40 PLN**.

Z co najmniej jednym ośrodkiem wsparcia ekonomii społecznej współpracowało 81 JST, które w 47 przypadkach oceniło ową współpracę bardzo dobrze, w 34 natomiast raczej dobrze. Nie odnotowano ocen neutralnych i negatywnych. Główne formy współpracy to: wymiana informacji o planowanych kierunkach działalności, współpraca przy organizacji wydarzeń służących rozwojowi ekonomii społecznej, udział przedstawicieli OWES w szkoleniach organizowanych przez JST, udział przedstawicieli JST w szkoleniach/spotkaniach organizowanych przez OWES oraz udział przedstawicieli OWES w pracach zespołów/grup roboczych powołanych w JST²⁷.

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Poznaniu koordynuje rozwój sektora ekonomii społecznej. Zadania realizowane były przede wszystkim w ramach projektu pozakonkursowego pn. *Koordinacja rozwoju ekonomii społecznej w województwie wielkopolskim w latach 2019-2022*, finansowanego ze środków UE (Poddziałanie 7.3.1 Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2014-2020). Całkowita wartość projektów w latach 2015-2023 wyniosła **5.039.720,49 PLN**.

²⁷ Działalność jednostek samorządu terytorialnego związana z rozwojem ekonomii społecznej i realizacja budżetów obywatelskich w 2019 r., Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2020 r.

Pomimo zakończenia realizacji projektu, w ramach realizacji zadań związanych z koordynacją kontynuowane są pewne działania. Aktualnie koordynacja oparta jest na działaniach Komitetu ds. Ekonomii Społecznej oraz funkcjonujących w jego strukturze grup roboczych (ds. promocji ES, animacji i edukacji w zakresie ES, rehabilitacji OzN, zatrudnienia socjalnego, sieciowania PES). Utrzymywana jest bieżąca współpraca z akredytowanymi OWES, w tym ich sieciowanie. Prowadzony jest monitoring sytuacji sektora ekonomii społecznej i jego otoczenia w województwie wielkopolskim. Działania te finansowane są w ramach środków własnych SWW oraz projektu „Koordynacja polityki społecznej w Wielkopolsce” w ramach Funduszy Europejskich dla Rozwoju Społecznego.

ROPS wspiera także lokalne samorządy w zakresie planowania strategicznego, realizacji społecznie odpowiedzialnych zamówień publicznych, rozwoju usług społecznych, tworzenia warunków dla funkcjonowania i wzmacniania potencjału PES/PS.

Rozwijana jest sieć marki *Klunkry Wielkopolskie* (społecznie odpowiedzialnego designu), zrzeszająca reintegracyjne PES.

ANALIZA SWOT

Analiza SWOT dotycząca regionalnego systemu ekonomii społecznej, w tym infrastruktury wsparcia osób w kryzysie socjalnym, przedstawiają poniższe rysunki.

Mocne strony

1. Rozwinięty system ekonomii społecznej z dużą liczbą wszystkich rodzajów podmiotów ekonomii społecznej i przedsiębiorstw społecznych.
2. Ustabilizowany status prawny sektora ekonomii społecznej określony w ustawie o ekonomii społecznej.
3. Ustabilizowany system realizacji zadań w zakresie wsparcia ekonomii społecznej (w tym szczególnie ROPS i OWES) wraz z przypisanymi środkami na ich realizację na poziomie krajowym i regionalnym.
4. Istotna rola sektora ekonomii społecznej dla Samorządu Województwa Wielkopolskiego wyrażona w dokumentach strategicznych oraz na poziomie zabezpieczenia środków na rozwój sektora w środkach będących w dyspozycji SWW.
5. Duże doświadczenie realizatorów zadań – podmiotów pełniących funkcję OWES w tej funkcji.

6. Rozwinięta współpraca międzyinstytucjonalna pomiędzy interesariuszami systemu, w tym przede wszystkim w Regionalnym Komitecie Rozwoju Ekonomii Społecznej.
7. Refleksyjność i orientacja na doskonalenie wśród członków regionalnego systemu ES, w tym wypracowywanie rozwiązań wdrażanych następnie do systemu ogólnopolskiego, w tym przede wszystkim wymogu reintegracji społecznej oraz tzw. wspólnego regulaminu wsparcia.
8. Relatywnie wysoko rozwinięta i dalej rozwijana oferta wsparcia reintegracyjnego dla osób w kryzysie socjalnym – rozwinięta sieć podmiotów reintegracyjnych, przedsiębiorstw społecznych wyspecjalizowanych w reintegracji społecznej, wdrożenie standardu reintegracji w działaniach OWES.
9. Rosnący udział podmiotów ekonomii społecznej w realizacji usług społecznych na poziomie lokalnym we współpracy z lokalnymi samorządami, rosnące zaangażowanie JST w tę współpracę.

Słabe strony

1. Nieprzejrzysty system definicyjny na poziomie prawnym – obszar ekonomii społecznej zdefiniowany w ustawie o ekonomii społecznej i dokumentach strategicznych takich jak Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej nakłada się na obszar zdefiniowany w ustawie o działalności pożytku publicznego i wolontariacie, co wywołuje wątpliwości definicyjne.
2. Niespójny pod kątem realizacji celów system realizacji zadań i ich finansowania w krajowej polityce wsparcia ekonomii społecznej. Z jednej strony polityka wsparcia ekonomii społecznej stawia w centrum osobę w kryzysie socjalnym i konieczność stworzenia jej zatrudnienia, z drugiej strony na poziomie realizacyjnym wyklucza się to z wymaganiami wobec podmiotów realizujących reintegrację nie gwarantując środków na zatrudnienie np. pracowników socjalnych czy psychologów w CIS, zakładając samofinansowanie podmiotów, które ze względu na specyfikę osób zatrudnionych mają niższą konkurencyjność i wydajność.
3. Koncentracja systemu wsparcia na wskaźnikach zatrudnieniowych nieadekwatna do sytuacji niskiego bezrobocia, w której brak zatrudnienia spowodowany jest głębszymi problemami związanymi z funkcjonowaniem psychologicznym i społecznym osób. Proces reintegracyjny w takiej sytuacji skoncentrowany jest na reintegracji społecznej, której efekty pozostają niewidoczne i niewartościowane w systemie.
4. Niska dostępność wsparcia w zakresie doświadczanych przez osoby w kryzysie

socjalnym problemów w systemie pomocy społecznej i ochrony zdrowia
– niewystarczająca liczba usług wspierających, brak odpowiedniej informacji, brak współpracy pomiędzy podmiotami, niewystarczająca alokacja środków publicznych na te zadania.

5. Wysoki poziom wypalenia zawodowego wśród pracowników świadczących wsparcie osobom w kryzysie socjalnym, oraz w tym reintegracyjne oraz wśród liderów PES/PS spowodowany dużym obciążeniem, bardzo niskimi wynagrodzeniami, niską stabilnością zatrudnienia.
6. Spadające dochody samorządów lokalnych, w tym szczególnie gmin, które skutkują niższymi nakładami na usługi społeczne, w tym reintegracyjne.
7. Niestabilny system finansowania usług społecznych realizowanych przez PES/PS/NGO – koncentracja na zadaniach jednorocznych, bądź nawet krótszych (środki PFRON), niewystarczające dla zachowania jakości usług nakłady oraz niewystarczające stosowanie innych form pomocy niefinansowej np. użyczenia lokali.
8. Hermetyczny system wsparcia zależny od realizowanej na poziomie krajowym akredytacji OWES, w którym wybór operatora wsparcia, zakresu i form pomocy przez PES/PS może być ograniczony, a zasady funkcjonowania systemu i jego język są niezrozumiałe dla użytkowników.
9. Zróżnicowany w województwie poziom aktywności społecznej przekładający się na liczbę PES/PS oraz rodzaj podejmowanej działalności, w tym odpłatnej i gospodarczej.
10. Nierównomierne rozłożenie w województwie podmiotów reintegracyjnych, w tym szczególnie centrów integracji społecznej i zakładów aktywności zawodowej skutkujące nierównym dostępem do usług reintegracyjnych i wykluczeniem komunikacyjnym części mieszkańców.
11. Niewystarczający poziom współpracy pomiędzy PES/PS, skutkujący m.in. niższym potencjałem do zdobywania zleceń.

Szanse

1. Zwiększenie nakładów na politykę społeczną, usługi społeczne i ekonomię społeczną, w ramach nowej perspektywy finansowej 2021-2027 oraz środków krajowych.
2. Zmiana zasad finansowania PES/PS w tym szczególnie reintegracyjnych

i stworzenie mechanizmu wyższego poziomu dofinansowania środków publicznych, które wyrównają niższą konkurencyjność spowodowaną niższą efektywnością i wydajnością pracy.

3. Uspójnienie i realne wprowadzenie zasady deinstytucjonalizacji w polityce społecznej, które może skutkować większym popytem na usługi świadczone w środowisku lokalnym także przez PES, w tym m.in. w ramach rozwoju centrów usług społecznych.
4. Wzmocnienie mechanizmów współpracy z sektorem ES na poziomie JST, w tym zwiększenie nacisku na wykorzystywanie społecznie odpowiedzialnych zamówień.
5. Orientacja systemu wsparcia i procesów w OWES na reintegrację społeczno- zawodową, która może przyczynić się do zwiększenia trwałości miejsc pracy w PS/PES.
6. Dostęp do nowych form wsparcia dla PS/PES w ramach środków unijnych – bezzwrotnych i zwrotnych, środków z krajowego programu odbudowy.
7. Elastyczność działania PES/PS i możliwość szybkiej mobilizacji, która pozwala na skuteczne działanie w sytuacjach kryzysowych takich jak pandemia czy kryzys wojenny.
8. Podniesienie poziomu świadomych decyzji konsumenckich, w których liczą się lokalność, rękodzieło, poszanowanie zatrudnienia pracowników – wytwórców.
9. Działalność ES na styku różnych sektorów – pomoc społeczna, biznes, III sektor – możliwość realizacji zintegrowanych, kompleksowych działań.
10. Wprowadzenie programów rozwojowych dla kadry PES/PS.

Zagrożenia

1. Nieprzeprowadzenie reformy polityki społecznej, kontynuacja polityki niskich nakładów, która skutkować może osłabianiem całego sektora i minimalizowaniem nakładów na usługi społeczne w JST oraz załamaniem się trwałości instytucji ze względu na brak pracowników chętnych do pracy.
2. Wzrost kosztów pracy, który może skutkować brakiem możliwości ekonomicznego zbilansowania działalności odpłatnej/gospodarczej i koniecznością zamknięcia PS/PES lub likwidacji miejsc pracy.
3. Brak działań uspójniających cele polityki wsparcia ekonomii społecznej na poziomie wprowadzenia innych form kompensaty przedsiębiorstwom społecznym ich niższej konkurencyjności, który może skutkować zmniejszaniem się liczby przedsiębiorstw społecznych lub miejsc pracy dedykowanych osobom w kryzysie socjalnym.

4. Brak narzędzi motywujących osoby w kryzysie socjalnym do podejmowania zatrudnienia w systemie pomocy społecznej i ekonomii społecznej.
5. Orientacja na wskaźniki zatrudnieniowe, która może skutkować creamingiem – czyli doborem do projektów OWES nie osób w kryzysie socjalnym, które potrzebują zatrudnienia, ale osób spełniających przesłanki, które gwarantują najwyższą jakość pracy i utrzymanie przedsiębiorstwa.
6. Niewystarczające wsparcie dla liderów przedsiębiorstw społecznych przy poziomie ich obciążenia i wypalenia, które może skutkować rezygnacją z pełnienia funkcji.
7. Brak odpowiedniości między popytem na usługi społeczne kreowanym m.in. przez środki unijne (usługi specjalistyczne wymagające wysokich kompetencji zgodnie z zasadami DI) a podażą usług PES/PS.
8. Brak zainteresowania, wiedzy i możliwości wspierania sektora ES przez JST, skutkujące niskim zainteresowaniem z korzystania ze społecznie odpowiedzialnych zamówień publicznych.
9. Rosnące koszty produktów i usług – decyzje konsumenckie podejmowane głównie przez pryzmat ceny.
10. Niewystarczająca koordynacja sektora – rozproszenie i konkurencja wśród mniejszych podmiotów, utrwalanie monopolu bardzo dużych, brak współpracy, utrzymywanie hermetyczności sektora.
11. Stereotypowe postrzeganie osób w kryzysie socjalnym oraz sektora ES lub brak dostrzegania ich istnienia skutkujące brakiem zaangażowania społecznego i brakiem priorytetu w podejmowaniu działań zarówno na poziomie politycznym, lokalnym jak i indywidualnym.

WIZJA I MISJA PROGRAMU

WIZJA PROGRAMU

Samorząd Województwa Wielkopolskiego czuje się odpowiedzialny za swoich mieszkańców i jakość ich życia. Wielkopolska powinna być spójna społecznie i zintegrowana w społecznym kapitale. Włączenie społeczne oznacza budowanie takich zasobów, w których czynniki takie jak wystąpienie przemocy w rodzinie, ograniczona sprawność, starość, choroba, ubóstwo nie stanowią przeszkód w prowadzeniu aktywnego życia społecznego.

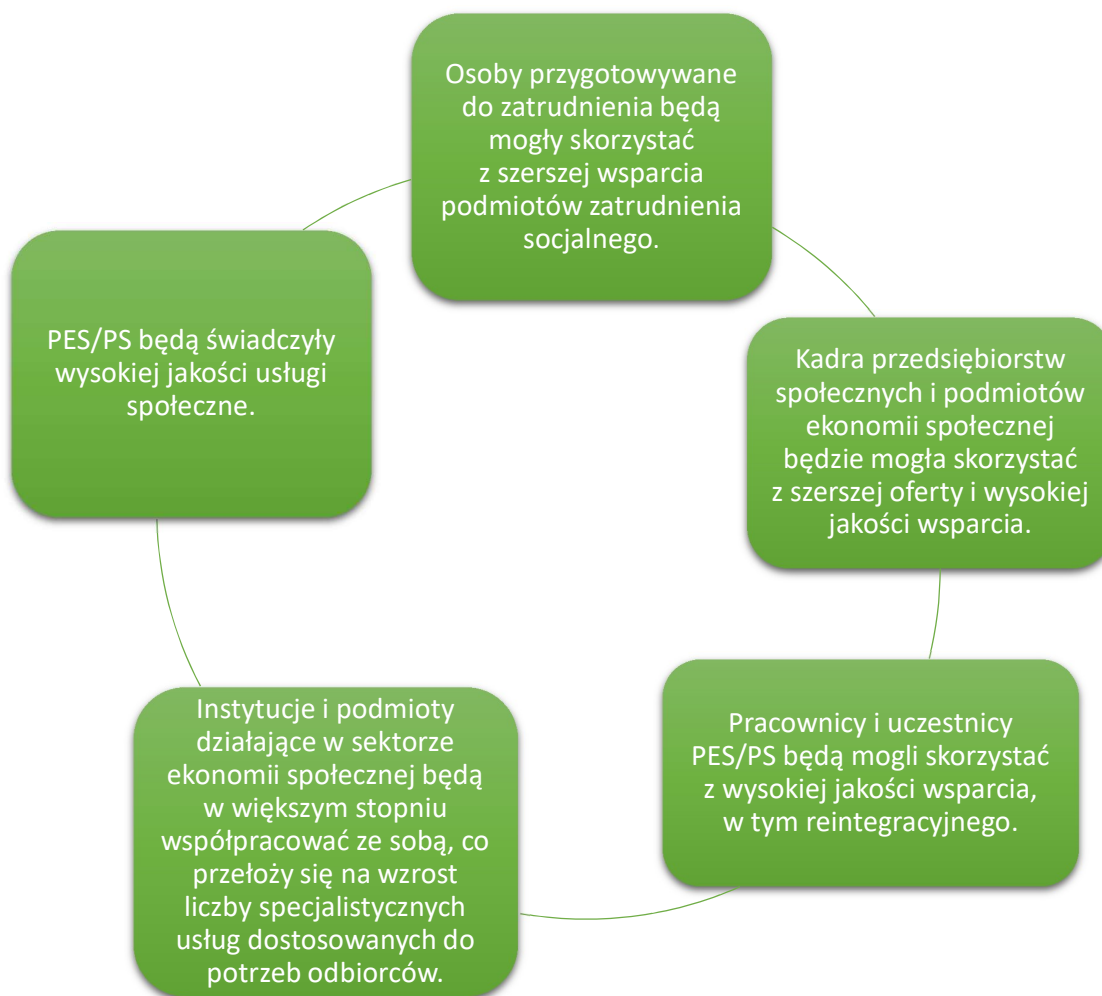
Podmioty ekonomii społecznej mają prawo do dostępnego i wysokiej jakości wsparcia w obszarach, w których go potrzebują oraz do możliwości pełnego uczestnictwa w tych obszarach życia społecznego, w których widzą taką potrzebę. Projektowane działania prowadzone są w ramach regionalnego systemu polityki społecznej z uwzględnieniem zarówno **codziennego funkcjonowania** podmiotów ekonomii społecznej oraz **instytucji** realizujących działania na ich rzecz, czy całościowego **systemu wsparcia**.

W odpowiedzi na ich potrzeby i zdiagnozowane deficyty Samorząd Województwa Wielkopolskiego planuje szereg działań opisanych w niniejszym Programie mających na celu poprawę sytuacji podmiotów ekonomii społecznej i wszystkich uczestników sektora.

Wizja Programu przedstawiona jest na poniższym schemacie.

Rysunek 2. Wizja Wielkopolskiego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej na lata 2023– 2027

W wyniku realizacji Programu, w 2027 roku w Wielkopolsce:

MISJA PROGRAMU

Osiągnięcie celu sformułowanego w wizji wymaga nie tylko podjęcia szeregu działań opisanych w Programie, ale też ich realizacji zgodnie z określonymi zasadami.

Misją niniejszego Programu jest stworzenie warunków i dostarczenie narzędzi koniecznych do podejmowania skutecznych, skonsolidowanych, interdyscyplinarnych i przynoszących trwałe efekty działań w obszarze wspierania rozwoju ekonomii społecznej. Realizacja polityki społecznej w tym obszarze będzie oparta na regule 3 „W” – wrażliwości, wyobraźni, współuczestnictwie.

Rysunek 3. Misja Programu oparta na regule 3 „W”

WRAŻLIWOŚĆ

System wsparcia podmiotów ekonomii społecznej zbudowany jest z instytucji, narzędzi którymi dysponują i procedur wsparcia. Zadaniem instytucji jest pomoc osobom w trudnej sytuacji i podmiotom zgłaszającym potrzeby i problemy. Zobowiązaniem dla Programu jest wrażliwość na potrzeby ludzi i takie planowanie działań przez instytucje, by odpowiadały na te problemy w jak największym stopniu.

WYOBRAŹNIA

Polityka wsparcia w obszarze ekonomii społecznej podlega zmianom. Wyzwaniem dla Programu jest uwzględnienie jak najszerzej perspektywy działań możliwych do realizacji w chwili obecnej oraz potencjalnie wykonalnych w najbliższej przyszłości przy sprzyjających warunkach i finansowaniu.

WSPÓŁUCZESTNICTWO

Realna zmiana sytuacji podmiotów ekonomii społecznej możliwa jest tylko poprzez podejmowanie zintegrowanych, kompleksowych działań przez wszystkie instytucje wsparcia działające we współpracy i porozumieniu. Samorząd Województwa Wielkopolskiego postrzega swoje zadania zgodnie z zasadą subsydiarności, jako wspieranie samorządów lokalnych w realizacji ich zadań na rzecz wspólnego odbiorcy- mieszkańca gminy, powiatu i Wielkopolski.

LOGIKA PROGRAMU

Wielkopolski Program Rozwoju Ekonomii Społecznej na lata 2023–2027 przedstawia zarys funkcjonowania regionalnego systemu polityki społecznej w obszarze ekonomii społecznej.

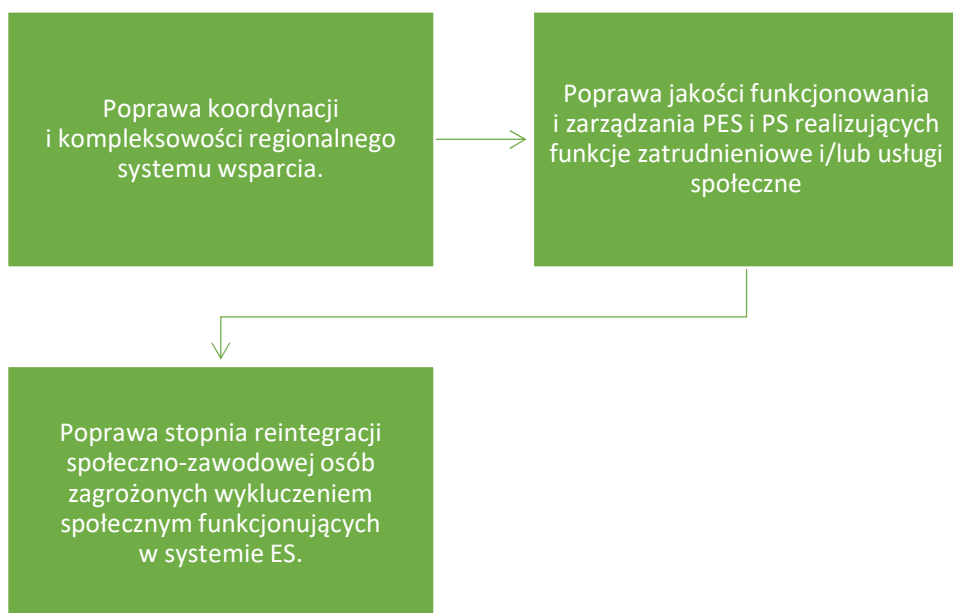
Realizacja założeń Programu pozwoli skuteczniej odpowiadać na potrzeby osób wymagających wsparcia w obszarze reintegracji społeczno-zawodowej i zatrudnienia oraz podmiotów ekonomii społecznej i przedsiębiorstw społecznych.

Na podstawie diagnozy, wyników badań regionalnych i ogólnopolskich, obserwacji, doświadczeń prowadzenia regionalnej polityki koordynacji ekonomii społecznej, zapisów przyjętej w 2020 roku Strategii Polityki Społecznej Województwa Wielkopolskiego zostały wyznaczone kierunki dla funkcjonowania regionalnego systemu ekonomii społecznej, które skupiają się na trzech głównych celach:

1. Poprawa stopnia reintegracji społeczno-zawodowej osób w kryzysie socjalnym funkcjonujących w systemie ES;
2. Zwiększenie dostępności i poprawa jakości wsparcia dla kadry przedsiębiorstw społecznych i podmiotów ekonomii społecznej;
3. Poprawa koordynacji regionalnego sektora ekonomii społecznej.

Powyższe cele stanowią ciąg przyczynowo-skutkowy. Osiągnięcie jednego celu zwiększa możliwości osiągnięcia kolejnego celu, dzięki stworzeniu odpowiednich warunków, jak np. dostarczenie wiedzy, narzędzi i środków finansowych do realizacji zaplanowanych działań. **Cel główny**, czyli zwiększenie dostępności i poprawa jakości wsparcia, w tym reintegracyjnego w PES/PS dla pracowników, uczestników i osób przygotowujących do zatrudnienia, nie może zostać zrealizowany bez zwiększenia dostępności i poprawy jakości wsparcia dla kadry przedsiębiorstw społecznych i podmiotów ekonomii społecznej oraz wsparcia podmiotów ekonomii społecznej i przedsiębiorstw społecznych w świadczeniu wysokiej jakości usług społecznych zgodnie z zasadami DI, co z kolei wymaga poprawy koordynacji regionalnego sektora ekonomii społecznej.

Rysunek 4. Struktura celów Programu

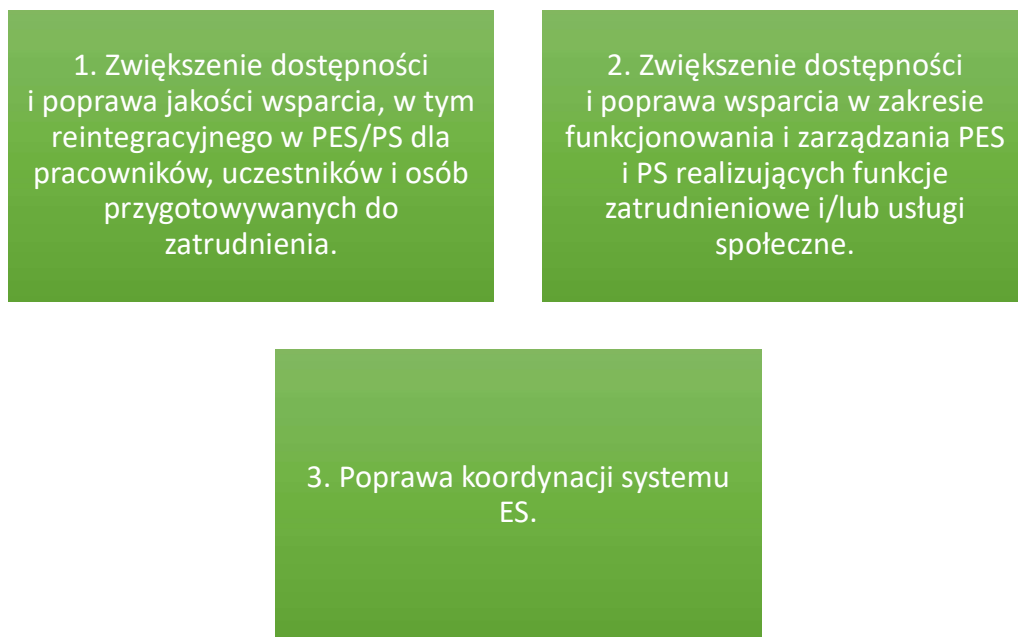

Na podstawie powyższych celów, wyodrębnione zostały Priorytety Programu, określone w odniesieniu do grup adresatów:

- pracowników, uczestników i osób przygotowywanych do zatrudnienia, w tym w przedsiębiorstwach społecznych i podmiotach ekonomii społecznej;
- kadry przedsiębiorstw społecznych i podmiotów ekonomii społecznej;
- samorządów lokalnych i otoczenia przedsiębiorstw społecznych i PES, w tym szczególnie ośrodków wsparcia ekonomii społecznej.

Priorytety to wyodrębnione grupy działań kierowane do poszczególnych grup adresatów, których realizacja ma doprowadzić do osiągnięcia założonych celów i tym samym realizacji założeń Programu. Do Priorytetów Programu należą:

Rysunek 5. Struktura priorytetów Programu

Powyższy podział ma za zadanie podkreślić logikę Programu, powiązaną z założeniami instytucjonalnego systemu wsparcia, w którym wskazano zadania samorządów gmin, powiatów oraz województwa, w zakresie wsparcia podmiotów ekonomii społecznej i przedsiębiorstw społecznych.

Działania uwzględnione do realizacji w ramach przedstawionych priorytetów zostały usystematyzowane i pogrupowane w **kierunki interwencji**. Kierunki interwencji odnoszą się do określonych obszarów polityki społecznej, zaprezentowanych poniżej:

Kierunek interwencji: USŁUGI SPOŁECZNE – w odniesieniu do wszystkich wymienionych w tej kategorii działań, zależy nam na ich rozwoju, podniesieniu jakości i dostosowaniu do potrzeb podmiotów ekonomii społecznej i przedsiębiorstw społecznych, a także wspieraniu równomiernego dostępu do oferowanych usług. Powinny być one również zindywidualizowane i świadczone przede wszystkim w środowisku lokalnym.

Kierunek interwencji: INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA – w tej kategorii mieści się zarówno infrastruktura wsparcia, tzn. konkretne typy instytucji świadczących wsparcie (np. OWES) jak i przestrzeń fizyczna obejmująca konkretne budynki i ich właściwości, w tym również dostosowanie do możliwości osób ze specjalnymi potrzebami. W odniesieniu do wszystkich wymienionych działań zależy nam na rozwoju infrastruktury społecznej, jej dostosowaniu do potrzeb odbiorców.

Kierunek interwencji: AKTYWNOŚĆ SPOŁECZNA i OBYWATELSKA – w tej kategorii mieści się potencjał poszczególnych ludzi i grup do podejmowania oddolnych działań, zrzeszania się, realizowania różnego rodzaju aktywności. W odniesieniu do wszystkich wymienionych działań zależy nam na wspieraniu aktywności mieszkańców i organizacji w obszarze ekonomii społecznej oraz przygotowaniu JST i NGO do partycypacyjnej realizacji zadań publicznych.

Kierunek interwencji: WŁĄCZENIE SPOŁECZNE – w tej kategorii myślimy o oddziaływaniu na sytuacje kryzysowe skutkujące wystąpieniem i pogłębianiem się zjawiska izolacji społecznej. W odniesieniu do tego obszaru zależy nam przede wszystkim na zwiększaniu roli pracy socjalnej, przeciwdziałaniu ubóstwu i wykluczeniu oraz zwiększeniu wrażliwości na problemy społeczne.

Kierunek interwencji: KOORDYNACJA POLITYKI SPOŁECZNEJ – w tej kategorii zawierają się zadania koordynacyjne Samorządu Województwa Wielkopolskiego / Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Poznaniu, których celem jest tworzenie sprzyjających warunków pozwalających instytucjom na prowadzenie działań zaspokajających zdiagnozowane potrzeby podmiotów ekonomii społecznej i przedsiębiorstw społecznych oraz świadczenie im wysokiej jakości wsparcia.

Zakładamy, że działania przewidziane do realizacji w ramach kierunków interwencji 1-4 powinny być realizowane na poziomie lokalnym przez samorządy gminne i powiatowe oraz innych realizatorów usług, przy wsparciu bezpośrednim lub pośrednim SWW/ROPS. Działania przewidziane do realizacji w ramach koordynacji polityki społecznej, przewidziane są do realizacji na poziomie regionalnym, bezpośrednio przez SWW/ROPS.

Struktura priorytetów i kierunków interwencji Programu przedstawia się następująco:

Rysunek 6. Struktura celów, priorytetów i kierunków strategicznych Programu

PRIORYTETY PROGRAMU

PRIORYTET I. ZWIĘKSZENIE DOSTĘPNOŚCI I POPRAWA JAKOŚCI WSPARCIA, w TYM REINTEGRACYJNEGO w PES/PS DLA PRACOWNIKÓW, UCZESTNIKÓW I OSÓB PRZYGOTOWYWANYCH DO ZATRUDNIENIA

USŁUGI SPOŁECZNE poszczególne formy wsparcia udzielanego przez realizatorów bezpośrednich	INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA (1) infrastruktura wsparcia, np. konkretne typy instytucji, (2) cała przestrzeń publiczna	AKTYWNOŚĆ SPOŁ. i OBYWATELSKA potencjał poszczególnych ludzi i grup do podejmowania oddolnych działań, zrzeszania się, realizowania różnego rodzaju aktywności	WŁĄCZENIE SPOŁECZNE przeciwdziałanie zdiagnozowanym problemom beneficjentów i oddziaływanie na nie, a tym samym umożliwienie pełnego udziału w życiu społecznym, zawodowym, gospodarczym i kulturalnym
KIERUNKI DZIAŁANIA	KIERUNKI DZIAŁANIA	KIERUNKI DZIAŁANIA	KIERUNKI DZIAŁANIA
<ol style="list-style-type: none"> 1. Rozwój usług rehabilitacyjnych dla pracowników oraz uczestników z niepełnosprawnościami (m.in. fizjoterapia, ze wsparciem rehabilitanta, zajęcia sportowe i rekreacyjne). 2. Rozwój usług terapeutycznych, w tym terapii uzależnień, wsparcia psychologicznego, konsultacji psychiatrycznych, opieki medycznej. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Rozwój trwałych i dobrej jakości miejsc pracy dostosowanych do możliwości i kompetencji osób w kryzysie socjalnym (m.in. wyposażenie techniczne technologiczne, elastyczne godziny zatrudnienia, uwzględniających indywidualne potrzeby społeczne i życiowe). 2. Wspieranie tworzenia/dostępu do 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wspieranie inicjatyw lokalnych na rzecz osób w kryzysie socjalnym (z uwzględnieniem metody OSŁ). 2. Wspieranie samorzecznictwa osób w kryzysie socjalnym (m.in. ekspert przez doświadczenie, włączanie się w procesy poszukujące rozwiązań problemów społecznych). 3. Rozwój wolontariatu na rzecz osób w kryzysie socjalnym 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wsparcie programów/inicjatyw/ działań na rzecz rozwoju narzędzi dot. aktywizacji społeczno – zawodowej w PES/PS m.in. wykorzystanie innowacji społecznych. 2. Zwiększanie wiedzy i świadomości środowisk lokalnych na temat roli podmiotów reintegracyjnych w przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu. 3. Zwiększanie wrażliwości społecznej na problemy osób

<p>3. Rozwój usług zwiększających bezpieczeństwo ekonomiczne (m.in. trening ekonomiczny, doradztwo prawno – ekonomiczne dot. zadłużeń).</p> <p>4. Rozwój usług w zakresie umiejętności przydatnych w pracy (m.in. treningi komunikacji, asertywności, umiejętności społecznych).</p> <p>5. Rozwój usług dodatkowych w podmiotach reintegracyjnych ukierunkowanych na usamodzielnienie uczestników/pracowników zgodnie z zasadami DI (m.in. organizacji wspólnego spędzania czasu, wyjazdów integracyjnych, uczestnictwo w życiu społecznym i kulturalnym).</p> <p>6. Rozwój usług podnoszących jakość funkcjonowania w środowisku społecznym i rodzinnym (m.in. trening umiejętności społ., asystent rodziny, asystent reintegracji, mediacje).</p> <p>7. Wsparcie informacyjne dot. możliwości działania/zatrudnienia w PES m.in.</p>	<p>dedykowanych podmiotów umożliwiających oddłużanie.</p> <p>3. Rozwój systemu mieszkań ze wsparciem dla osób zagrożonych bezdomnością w procesie przygotowania do zatrudnienia.</p> <p>4. Wspieranie tworzenia/dostępu do miejsc reintegracji społecznej i zawodowej (m.in. w warsztatach terapii zajęciowej, centrum integracji społecznej, klubie integracji społecznej).</p> <p>5. Wspieranie tworzenia/dostępu do punktów wsparcia organizacji pozarządowych działających na rzecz osób przygotowujących do zatrudnienia, w tym punkty informacyjno-konsultacyjne.</p>	<p>(m.in. pracowniczego, szkolnego).</p> <p>4. Kreowanie i wzmacnianie pozytywnego wizerunku osób w kryzysie socjalnym oraz pełnionych przez nie ról, m.in. członka rodziny, pracownika.</p>	<p>doświadczających kryzysu, m.in. kampanie społeczne, działania edukacyjne.</p> <p>4. Tworzenie i rozwój usług informacyjnych w zakresie finansowania działań, projektów, programów kierowanych do osób w kryzysie socjalnym m.in. prowadzenie newslettera.</p>
--	---	--	--

spotkania, warsztaty, konsultacje, doradztwo.			
REALIZATORZY:	REALIZATORZY:	REALIZATORZY:	REALIZATORZY:
<ul style="list-style-type: none"> • podmioty ekonomii społecznej; • samorządy lokalne, w tym: gminne, powiatowe; • inni realizatorzy usług w tym m.in. OWES. 	<ul style="list-style-type: none"> • podmioty ekonomii społecznej; • samorządy lokalne, w tym: gminne, powiatowe; • inni realizatorzy usług w tym m.in. OWES. 	<ul style="list-style-type: none"> • samorządy lokalne; • organizacje pozarządowe w tym m.in. OWES; • PES/PS; • grupy oddolne. 	<ul style="list-style-type: none"> • samorządy lokalne; • organizacje pozarządowe w tym m.in. OWES; • SWW; • administracja centralna, w tym szczególnie MRPiPS i urzędy wojewódzkie.

PRIORYTET II: ZWIĘKSZENIE DOSTĘPNOŚCI I POPRAWA JAKOŚCI WSPARCIA DLA KADRY PRZEDSIĘBIORSTW SPOŁECZNYCH I PODMIOTÓW EKONOMII SPOŁECZNEJ

<p>USŁUGI SPOŁECZNE poszczególne formy wsparcia udzielanego przez realizatorów bezpośrednich</p>	<p>INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA (1) infrastruktura wsparcia, np. konkretne typy instytucji, (2) cała przestrzeń publiczna</p>	<p>AKTYWNOŚĆ SPOŁ. i OBYWATELSKA potencjał poszczególnych ludzi i grup do podejmowania oddolnych działań, zrzeszania się, realizowania różnego rodzaju aktywności</p>	<p>WŁĄCZENIE SPOŁECZNE przeciwdziałanie zdiagnozowanym problemom beneficjentów i oddziaływanie na nie, a tym samym umożliwienie pełnego udziału w życiu społecznym, zawodowym, gospodarczym i kulturalnym</p>
<p>KIERUNKI DZIAŁANIA</p>	<p>KIERUNKI DZIAŁANIA</p>	<p>KIERUNKI DZIAŁANIA</p>	<p>KIERUNKI DZIAŁANIA</p>
<ol style="list-style-type: none"> 1. Rozwój usług podnoszących kompetencje zawodowe np. szkolenia, doradztwo, warsztaty, wizyty studyjne dla pracowników. 2. Rozwój usług wzmacniających kompetencje kadry zarządzającej PES/PS, w tym zawodowe/branżowe oraz w zakresie zarządzania. 3. Rozwój usług mających na celu przeciwdziałanie wypaleniu zawodowemu liderów i pracowników PES/PS (w tym wsparcie psychologiczno-terapeutyczne, superwizje). 4. Rozwój usług projektowania ofert odpowiadających na 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wspieranie dostępu/tworzenia miejsc świadczących usługi społeczne m.in. CUS (zgodnie z zasadami dostępności dla OzN i uniwersalnego projektowania). 2. Wspieranie tworzenia/dostępu do miejsc świadczenia usług szkoleniowo-doradczych dla PES/PS m.in. punkty dla organizacji pozarządowych, baza usług rozwojowych. 3. Wspieranie dostępu/tworzenie miejsc wspierających działalność organizacji pozarządowych m.in. COP, związki organizacji 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wspieranie inicjatyw lokalnych na rzecz osób w kryzysie socjalnym. 2. Wspieranie tworzenia/rozwoju organizacji pozarządowych działających na rzecz osób w kryzysie socjalnym. 3. Wspieranie tworzenia/rozwoju sieci międzysektorowych składających się m.in. z PES, przedstawicieli biznesu, JST. 4. Wspieranie inicjatyw na rzecz upowszechniania rozwiązań stosowanych w ES m.in. kampanie społeczne, działania edukacyjne. 5. Wspieranie tworzenia/rozwoju 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wsparcie tworzenia programów wykorzystujących zapisy na rzecz rozwoju ES w regionie oraz PES/PS świadczących usługi społeczne m.in. programów współpracy gmin, strategii rozwoju gmin. 2. Wspieranie działań/inicjatyw/programów mających na celu wzmocnienie współpracy międzysektorowej na rzecz osób w kryzysie socjalnym m.in. sieciowanie, konferencje, wydarzenia. 3. Tworzenie/rozwój/ usług wzmacniających kompetencje w zakresie wykorzystywania klauzul społecznych (m.in. warsztaty, szkolenia,

<p>potrzeby środowiska lokalnego.</p> <p>5. Rozwój usług wspierających pracę PES/PS (szkolenia, warsztaty, doradztwo finansowe, prawne, marketingowe).</p> <p>6. Wsparcie informacyjne w zakresie funkcjonowania sektora, zmian systemowych, nowych źródeł finansowania m.in. spotkania, warsztaty, konsultacje, doradztwo.</p>	<p>pozarządowych, otwarte konkursy ofert.</p>	<p>organizacji pozarządowych świadczących usługi dla PES/PS, m.in. organizacji parasolowych działających w konkretnych obszarach.</p> <p>6. Włączanie działań z zakresu wsparcia sektora ekonomii społecznej w tematykę otwartych konkursów ofert na poziomie jednostek samorządu terytorialnego.</p> <p>7. Rozwój wolontariatu na rzecz PS/PES (m.in. pracowniczego, szkolnego).</p> <p>8. Wspierane działań z zakresu zwiększania partycypacji społecznej w JST.</p> <p>9. Kreowanie i wzmacnianie współpracy podmiotów reintegracyjnych i PS zatrudniających osoby w kryzysie socjalnym z lokalną społecznością m.in. wydarzenia, kampanie społeczne.</p>	<p>doradztwo dot. PZP, zlecenia usług, in-house).</p> <p>4. Tworzenie/wdrażanie modeli współpracy społeczności lokalnej i sektora ES m.in. wydarzenia, otwarte konkursy ofert.</p> <p>5. Promowanie narzędzi działających na rzecz rozwoju ES m.in. społecznie odpowiedzialnych zamówień publicznych, itd.</p> <p>6. Wspieranie usług informacyjnych dla osób w kryzysie socjalnym m.in. kampanie społeczne.</p> <p>7. Kreowanie i wzmacnianie pozytywnego wizerunku sektora ES w regionie m.in. kampanie społeczne.</p>
<p>REALIZATORZY:</p>	<p>REALIZATORZY:</p>	<p>REALIZATORZY:</p>	<p>REALIZATORZY:</p>
<p>1. podmioty ekonomii społecznej;</p> <p>2. samorządy lokalne, w tym: gminne, powiatowe;</p> <p>3. inni realizatorzy usług w tym m.in. OWES.</p>	<p>1. podmioty ekonomii społecznej;</p> <p>2. samorządy lokalne, w tym: gminne, powiatowe;</p> <p>3. inni realizatorzy usług w tym m.in. OWES.</p>	<p>1. samorządy lokalne;</p> <p>2. organizacje pozarządowe w tym m.in. OWES;</p> <p>3. PES/PS;</p> <p>4. grupy oddolne.</p>	<p>1. samorządy lokalne;</p> <p>2. organizacje pozarządowe w tym m.in. OWES;</p> <p>3. SWW;</p>

			4. administracja centralna, w tym szczególnie MRPiPS i urzędy wojewódzkie.
--	--	--	--

Kierunek działania Samorządu Województwa Wielkopolskiego/Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Poznaniu w odniesieniu do priorytetów I i II

5. KOORDYNACJA POLITYKI SPOŁECZNEJ

Działania koordynacyjne Samorządu Województwa Wielkopolskiego/Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Poznaniu

1. Zarządzanie strategiczne (Programowanie polityki SWW). Rzecznictwo rozwiązań prawnych adekwatnych do planowanej realizacji usług zgodnie z potrzebami podmiotów ekonomii społecznej.
Lobbowanie m.in. na rzecz:
 - poprawy warunków pracy, w tym podnoszenia wynagrodzenia osób realizujących zadania w obszarze ekonomii społecznej, w tym liderów obciążonych większą liczbą obowiązków i większą odpowiedzialnością za PES/PS;
 - poprawy uregulowań prawnych dot. sytuacji kadry podmiotów ekonomii społecznej i przedsiębiorstw społecznych;
 - uproszczenia systemu przyznawania statusu przedsiębiorstwa społecznego.
 Działania związane z:
 - konsultacjami uregulowań prawnych dotyczących funkcjonowania sektora ES, podmiotów ekonomii społecznej i przedsiębiorstw społecznych;
 - wspieraniem działań zmierzających do budowy kompleksowego systemu wsparcia kadry pracującej w obszarze reintegracji;
 - monitorowaniem instytucji i organizacji działających na rzecz osób w kryzysie socjalnym;
 - nadawaniem priorytetu rozwoju ES w kształtowaniu polityk lokalnych;
 - monitorowaniem sytuacji PES/PS;
 - badaniami i monitoringiem sektora ES.

2. Inicjowanie, promowanie i rekomendowanie innowacyjnych rozwiązań odpowiadających na zdiagnozowane potrzeby podmiotów ekonomii społecznej m.in.:

- inkubowanie, testowanie i upowszechnianie innowacji w obszarze włączenia społecznego w tym: przygotowanie pakietów na różnych poziomach usamodzielnienia/ funkcjonowania oraz przeszkolenie kadry m.in. OWES, ZAZ, CIS z metod ich wykorzystywania.

3. Wspieranie samorządów w tworzeniu kompleksowych systemów wsparcia osób w kryzysie socjalnym oraz wykorzystania ekonomii społecznej w usługach lokalnych, w tym m.in.:

- wspieranie planowania strategicznego na poziomie JST uwzględniającego wykorzystanie ES w lokalnej polityce społecznej;
- wspieranie w organizacji i koordynacji usług w obszarze wspierania osób w kryzysie socjalnym oraz pracujących w przedsiębiorstwach społecznych i podmiotach ekonomii społecznej, w tym m.in. poprzez: doradztwo, wsparcie eksperckie, sieciowanie, wizyty studyjne, szkolenia, m.in. w obszarach: rozwoju i standaryzacji usług, zlecenia zadań NGO/PES w tym obszarze;
- wspieranie potencjału kadry realizującej zadania poprzez: organizację superwizji, w tym dedykowanej dla liderów kadry przedsiębiorstw społecznych i podmiotów ekonomii społecznej;
- szkolenia rozwojowe oraz przeciwdziałające wypaleniu zawodowemu, m.in. w oparciu o metody dialogu motywacyjnego, terapii skoncentrowanej na rozwiązaniach;
- szkolenia, warsztaty m.in. w zakresie pracy z wymagającym klientem;
- promowanie dobrych praktyk (wizyty studyjne, wymiana doświadczeń);
- animacja społeczności lokalnych wokół PES/PS.

4. Wspieranie instytucji w procesie deinstytucjonalizacji placówek, w tym przede wszystkim:

- wspieranie działań zmierzających do budowy kompleksowego systemu realizacji usług społecznych z udziałem PS/PES;
- wspieranie potencjału kadry realizującej zadania poprzez m.in.: organizację superwizji, w tym dedykowanej dla kadry pracującej w przedsiębiorstwach społecznych i podmiotach ekonomii społecznej; szkolenia i cykle rozwojowe oraz przeciwdziałające wypaleniu zawodowemu, m.in. w oparciu o metody dialogu motywacyjnego, terapii skoncentrowanej na rozwiązaniach; szkolenia, warsztaty m.in. w zakresie metod pracy/narzędzi, które za cel stawiają wzrost poczucia podmiotowości i reintegrację osób w kryzysie socjalnym, prowadząc do ich umiejętności samodzielnego funkcjonowania poza systemem wsparcia.

5. Wspieranie (finansowe i merytoryczne) organizacji pozarządowych i PES/PS:

- współpraca/wsparcie OWES w realizacji wsparcia dla PES/PS, w tym:
 - uspołnianie oferty i podnoszenie jakości usług kierowanych przez OWES do PES/PS;
 - podnoszenie standardów reintegracji i wzmacnianie kompetencji pracowników OWES pracujących w obszarach związanych z działaniami reintegracyjnymi świadczonymi przez PES/PS np. Akademia Reintegracji;
 - sieciowanie OWES;
 - wsparcie pracy reintegracyjnej świadczonej przez pracowników OWES na rzecz PES/PS, przy wykorzystaniu poradnika - "Wsparcie procesu reintegracji społeczno-zawodowej w przedsiębiorstwach społecznych województwa wielkopolskiego – przewodnik dla specjalistów i specjalistek ds. reintegracji w OWES".
- wsparcie organizacji pozarządowych i PES/PS w realizacji zadań na rzecz osób w kryzysie socjalnym, w tym:
 - wsparcie podmiotów trzeciego sektora poprzez ogłaszanie otwartych konkursów ofert oraz form pozakonkursowych;
 - zwiększanie potencjału aplikacyjnego do wnioskowania o środki publiczne, w tym FEW 2021 - 2027, środki krajowe i regionalne na realizację usług społecznych w obszarze wsparcia osób w kryzysie socjalnym, doradztwo w pisaniu wniosków;
 - wspieranie sieciowania, tworzenia platform współpracy, w tym sieciowanie liderów;
 - wspieranie kompetencji niezbędnych do zaangażowania w działania systemowe w obszarze wsparcia osób w kryzysie socjalnym (wsparcie merytoryczne, doradztwo, spotkania);
 - wspieranie potencjału do realizacji usług w obszarze wsparcia osób w kryzysie socjalnym (wsparcie merytoryczne, modele, wizyty studyjne i spotkania z innymi podmiotami realizującymi zadania w tym obszarze);
 - wspieranie współpracy z samorządami lokalnymi i zlecenia usług w obszarze;
 - organizacja szkoleń adekwatnych do zgłaszanych potrzeb, w tym dla liderów PES/PS;
 - wspieranie działań związanych z budowaniem i rozwojem marki Społecznie odpowiedzialnego desingu Klunkry wielkopolskie.

6. Wspieranie współpracy pomiędzy instytucjami m.in. ich sieciowanie, tworzenie grup roboczych:

- zapewnienie funkcjonowania ciał przedstawicielskich i konsultacyjno-doradczych m.in. Wielkopolski Komitet Rozwoju Ekonomii Społecznej i grupy robocze funkcjonujące w ramach Komitetu;
- zapewnienie funkcjonowania tematycznych grup roboczych/zespołów/forów np. subregionalna sieć wsparcia wszystkich interesariuszy sektora pomocy społecznej;
- wspieranie współpracy międzyinstytucjonalnej m.in. poprzez sieciowanie, organizację spotkań, konferencji;
- wspieranie sieciowania, tworzenia platform współpracy, w tym klastrów branżowych.

7. Wspieranie dostępu do informacji w obszarze wsparcia:

- opracowywanie publikacji informacyjnych samorządów lokalnych np. mapy systemu wsparcia dla osób w kryzysie socjalnym na terenie gminy;
- prowadzenie, aktualizacja i upowszechnianie bazy instytucji i organizacji działających w obszarze ES świadczących usługi społeczne;
- uruchomienie newslettera z aktualnościami dla instytucji i organizacji działających w obszarze wsparcia osób w kryzysie socjalnym i podmiotów ekonomii społecznej i przedsiębiorstw społecznych;
- koordynacja działań informacyjnych pomiędzy podmiotami zaangażowanymi w działania.

8. Realizacja działań związanych z podnoszeniem świadomości i budowaniem pozytywnych postaw mieszkańców Wielkopolski:

- promocja (kampanie społeczne) na rzecz rozpoznawalności PES/PS w regionie w świadomości mieszkańców;
- wspieranie działań promujących wolontariat;
- promowanie społecznie odpowiedzialnych samorządów;
- promowanie postaw związanych z aktywnością zawodową osób w kryzysie socjalnym zatrudnionych w podmiotach ekonomii społecznej, w szczególności wśród pracodawców.

PRZEDSIĘWZIĘCIA STRATEGICZNE

Przedsięwzięcia strategiczne to konkretne działania i projekty podejmowane lub zaplanowane do podjęcia przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Poznaniu, wpisujące się w kierunek interwencji „Koordynacja polityki społecznej”. Mogą one być podejmowane przez ROPS samodzielnie lub w partnerstwie, mieć charakter długotrwałego procesu lub cyklicznego przedsięwzięcia, a ich finansowanie opierać się może na środkach własnych lub zewnętrznych. Tym, co je łączy, jest zobowiązanie ROPS do podjęcia określonego działania, w odpowiedzi na wynikające ze sporządzonej diagnozy potrzeby w obszarze wsparcia podmiotów ekonomii społecznej.

NAZWA	Wsparcie procesu reintegracji społeczno-zawodowej w podmiotach ekonomii społecznej poprzez wdrażanie zapisów przewodnika dla specjalistów i specjalistek ds. reintegracji w OWES
Dlaczego?	Rozwój sektora ekonomii społecznej odgrywa kluczową rolę w przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu, tworzeniu miejsc pracy i prowadzeniu działań reintegracyjnych wobec mieszkańców regionu w kryzysie socjalnym. Świadczone przez OWES usługi reintegracyjne mają służyć wsparciu procesu reintegracji społeczno-zawodowej pracowników PES oraz zwiększeniu trwałości ich zatrudnienia. Dlatego kluczowe jest dbanie o wysoką jakość tych działań, uspołnianie metod pracy specjalistów zatrudnionych w OWES oraz poszukiwanie nowych, innowacyjnych rozwiązań.
Co?	<p>Nadanie priorytetu reintegracji społeczno-zawodowej będzie pozytywnie wpływać na poczucie wartości osób zatrudnionych w PES i ich trwałą reintegrację oraz służyło zwiększeniu stabilności zatrudnienia w PES, co z kolei przyczyni się do podnoszenia jakości świadczonych przez nich usług. Wprowadzanie wspólnych metod pracy i narzędzi dla specjalistów/tek ds. reintegracji będzie wzmocniało efekty ich pracy. W ramach przedsięwzięcia będą realizowane m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wprowadzenie standardu reintegracji w projektach OWES i metody pracy zgodnej z przewodnikiem - "Wsparcie procesu reintegracji społeczno-zawodowej w przedsiębiorstwach społecznych województwa wielkopolskiego – przewodnik dla specjalistów i specjalistek ds. reintegracji w OWES"; - spotkania grupy ds. reintegracji; - szkolenia i doradztwo dla osób zatrudnianych na stanowiskach ds. reintegracji; - prezentacje dobrych praktyk i innowacyjnych rozwiązań w obszarze reintegracji.

Dla kogo?	Dla pracowników zatrudnionych w PES, liderów PES
Instytucje realizujące	OWES – bezpośrednio wspierający proces reintegracji w PES, ROPS – koordynacja współpracy specjalistów/tek ds. reintegracji, upowszechnianie nowych rozwiązań, monitorowanie prowadzonych w PES działań reintegracyjnych.
Kamienie milowe	1 - utworzenie grupy specjalistów/tek ds. reintegracji w ramach nowej perspektywy; 2 - przyjęcie wspólnych rozwiązań w procesie reintegracji; 3 - współpraca w ramach grupy, w tym organizacja spotkań, szkoleń/ warsztatów itp.
Źródło finansowania:	Przede wszystkim: środki projektów OWES, środki projektów realizowanych w ROPS w Poznaniu m.in. "Koordynacja polityki społecznej w Wielkopolsce", środki własne Samorządu Województwa Wielkopolskiego.
Komórka koordynująca w ROPS	Dział włączenia społecznego

NAZWA	Sieciowanie Liderów PES
Dlaczego?	Podmioty ekonomii społecznej stają się ważnym partnerem samorządów lokalnych w realizacji usług społecznych, ale również odgrywają kluczową rolę w przeciwdziałaniu kryzysu socjalnego zatrudniając osoby, które z różnych przyczyn nie odnalazły się na otwartym rynku pracy. Lider PES jest więc nie tylko osobą zarządzającą przedsiębiorstwem, która dba o płynność finansową, ale również osobą wspierającą swoich pracowników w procesie reintegracji. Powyższe powoduje, że na liderach PES ciąży odpowiedzialność zarówno za powodzenie biznesowe przedsięwzięcia jak i za los poszczególnych osób zatrudnionych w PES. Stanowi to ogromne obciążenie dla lidera podmiotu, co w konsekwencji często powoduje wypalenie zawodowe.

NAZWA	Sieciowanie Liderów PES
Co?	<p>Liderzy PES potrzebują ciągłego wsparcia zarówno w tematach związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej, zarządzaniem zespołem czy tematyce ściśle związanej z daną branżą, jak i w kontekście wzmocnienia ich kompetencji personalnych i wypalenia zawodowego.</p> <p>Liderzy potrzebują nie tylko warsztatów i szkoleń, ale również przestrzeni do dyskusji, wymiany poglądów i rozmowy na tematy kluczowe dla danego PES. W ramach przedsięwzięcia realizowane będą działania sieciujące zorganizowane w sposób cykliczny, m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> - szkolenia i warsztaty; - doradztwo; - spotkania dot. wymiany informacji i doświadczeń; - prezentacja dobrych praktyk.
Dla kogo?	Dla liderów PES.
Instytucje realizujące	ROPS – organizacja sieciowania, OWES – współpraca z ROPS w zakresie możliwości projektów OWES.
Kamienie milowe	<ol style="list-style-type: none"> 1 - stworzenie planu/ programu działań sieciujących w rocznym harmonogramie; 2 - rekrutacja liderów; 3 - organizacja wsparcia.
Źródło finansowania:	Przede wszystkim: Środki projektów realizowanych w ROPS w Poznaniu m.in. „Koordynacja polityki społecznej w Wielkopolsce” oraz „Wsparcie wielkopolskich NGO”, własne Samorządu Województwa Wielkopolskiego, ewentualnie środki projektów OWES.
Komórka koordynująca w ROPS	Dział włączenia społecznego

SYSTEM REALIZACJI PROGRAMU

Miejsce Programu w systemie zarządzania rozwojem województwa wielkopolskiego

Wielkopolski Program Rozwoju Ekonomii Społecznej na lata 2023-2027 wpisuje się z jednej strony w porządek merytoryczny dokumentów z obszaru polityki społecznej w zakresie dotyczącym projektowania polityki rozwoju ekonomii społecznej. Z drugiej strony natomiast wpisuje się w porządek dokumentów odnoszących się do regionalnego systemu zarządzania rozwojem, którego ramy zdefiniowane są w Strategii Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2030 roku. Jest to ogół wszystkich dokumentów o charakterze strategicznym i programowym, w których zdefiniowane są założenia rozwoju województwa wielkopolskiego w poszczególnych obszarach.

Rysunek 7. Regionalny system zarządzania rozwojem województwa

Źródło: Strategia rozwoju województwa wielkopolskiego do roku 2030, s. 110.

Założenia Programu będące integralną częścią systemu zarządzania rozwojem województwa wykraczają więc poza ramy polityki społecznej, powinny być realizowane również w ramach innych systemów zarządzanych na poziomie województwa, w tym przede wszystkim polityki regionalnej, która określa m.in. ramy wydatkowania środków europejskich.

W ramach wewnętrznego systemu strategiczno-programowego Program jest dokumentem planowania średniookresowego uszczegóławiającym zapisy Strategii Polityki Społecznej dla Województwa Wielkopolskiego do roku 2030 w perspektywie 5-letniej. W Programie zawarte zostały propozycje przedsięwzięć strategicznych ROPS.

Sposób wdrażania Programu

Za koordynację wdrażania Programu odpowiada Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Poznaniu.

W wyniku przyjęcia w grudniu 2020 r. Strategii Polityki Społecznej Województwa Wielkopolskiego do 2030 roku nastąpiła w jego strukturze zmiana organizacyjna mająca na celu dostosowanie organizacji pracy Ośrodka do wyzwań i zakresów zadań wynikających ze Strategii.

Od dnia 1 października 2021 r. w ramach struktury Ośrodka funkcjonuje **Dział Włączenia Społecznego**, któremu podlega większość zakresu zadań związanych z wsparciem osób w kryzysie socjalnym i koordynacją rozwoju ekonomii społecznej.

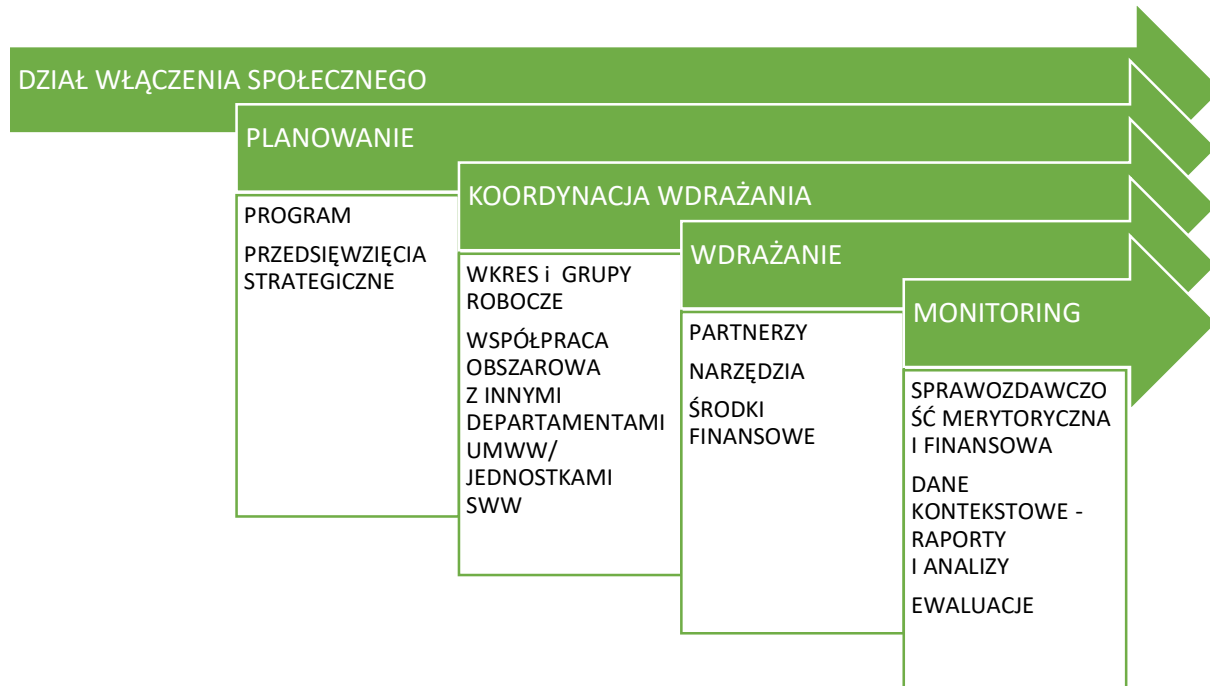
Zadania związane ze wsparciem osób w kryzysie socjalnym są również realizowane w innych komórkach organizacyjnych ROPS, takich jak:

- Obserwatorium Integracji Społecznej (badania i analizy w obszarze sytuacji osób w kryzysie socjalnym, realizacji zadań w obszarze pomocy społecznej);
- Dział Polityki ds. Osób z Ograniczoną Sprawnością (dofinansowanie zatrudniania osób z niepełnosprawnościami w zakładach aktywności zawodowej, wspieranie podmiotów reintegracyjnych działających na rzecz osób z niepełnosprawnościami, wspieranie samorządów lokalnych w rozwoju usług społecznych na rzecz osób z ograniczoną sprawnością i współpracy z PES/NGO w tym zakresie, wspieranie finansowe i niefinansowe PES/NGO w realizacji zadań na rzecz osób z ograniczoną sprawnością i współpracy międzysektorowej w tym obszarze);
- Dział Polityki Senioralnej (wspieranie samorządów lokalnych w rozwoju usług społecznych na rzecz osób starszych i współpracy z PES/NGO w tym zakresie, wspieranie finansowe i niefinansowe PES/NGO w realizacji zadań na rzecz osób starszych i współpracy międzysektorowej w tym obszarze);
- Dział Polityki Rodzinnej (wspieranie samorządów lokalnych w rozwoju usług społecznych w obszarze wsparcia rodzin i systemu pieczy zastępczej i współpracy z PES/NGO w tym zakresie, wspieranie finansowe i niefinansowe PES/NGO w realizacji zadań na rodzin i systemu pieczy zastępczej i współpracy międzysektorowej w tym obszarze);

- Dział Polityki Migracyjnej (wspieranie samorządów lokalnych w rozwoju usług społecznych na rzecz osób z doświadczeniem migracyjnym i współpracy z PES/NGO w tym zakresie, wspieranie finansowe i niefinansowe PES/NGO w realizacji zadań na rzecz osób z doświadczeniem migracyjnym i współpracy międzysektorowej w tym obszarze);
- Dział Rozwoju Kadr Pomocy i Integracji (wspieranie strukturalnego rozwoju instytucji pomocy społecznej i zarządzania polityką społeczną na poziomie gmin, w tym rozwój centrów usług społecznych, wspieranie samorządów lokalnych w rozwoju usług społecznych w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej i współpracy z PES/NGO w tym zakresie, wspieranie finansowe i niefinansowe PES/NGO w realizacji zadań w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej i współpracy międzysektorowej w tym obszarze);
- Dział Innowacji Społecznych (inkubowanie, testowanie i upowszechnianie innowacji w obszarze wsparcia osób w kryzysie socjalnym oraz wsparcie potencjału PES/NGO do tworzenia i wykorzystywania innowacyjnych rozwiązań).

Wsparciem merytorycznym i opiniodawczym w tym obszarze ma być Wielkopolski Komitet Rozwoju Ekonomii Społecznej i jego grupy robocze.

Rysunek 8. Sposób realizacji Programu w ROPS

System finansowania Programu

Do głównych źródeł finansowania Programu należą środki publiczne będące w dyspozycji Samorządu Województwa Wielkopolskiego, w tym:

- środki własne Samorządu Województwa Wielkopolskiego;
- środki z funduszy europejskich, w tym szczególnie z Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS+), będące w dyspozycji Samorządu Województwa Wielkopolskiego.

Poniższa tabela przedstawia przewidywany plan finansowy Programu. Uwzględnione kwoty mają charakter szacunkowy, faktyczny poziom planu finansowego i wydatków będą uzależnione od wysokości faktycznie przekazanych środków.

Tabela 1. Plan finansowania Programu

Źródło finansowania	Prognozowana wysokość alokacji środków na lata 2023-2027	Działania możliwe do finansowania w ramach środków	Podmiot odpowiedzialny za programowanie i wydatkowanie środków
Środki własne Samorządu Województwa Wielkopolskiego na realizację zadań przez ROPS	Rocznie: ok 180 000 zł	Koordinacja polityki społecznej	ROPS/ Dział Włączenia Społecznego
Środki własne Samorządu Województwa Wielkopolskiego na realizację zadań przez organizacje pozarządowe w ramach Otwartych Konkursów Ofert	Rocznie: ok 2 000 000 zł	Priorytet I, II – Usługi Społeczne i Aktywność Społeczna i Obywatelska, <ul style="list-style-type: none">• dofinansowanie zadań realizowanych w obszarze polityki społecznej przez	ROPS/ Wszystkie działy merytoryczne

<p>Środki z funduszy europejskich, w tym szczególnie Europejskiego Funduszu Społecznego będące w dyspozycji Samorządu Województwa Wielkopolskiego w ramach programu Fundusze Europejskie dla Wielkopolski na lata 2021-2027</p>	<p>W ramach programu Fundusze Europejskie dla Wielkopolski na lata 2021-2027 wsparcie obszaru reintegracji społeczno-zawodowej oraz ekonomii społecznej umiejscowione jest w celu <i>Wspieranie aktywnego włączenia społecznego w celu promowania równości szans, niedyskryminacji i aktywnego uczestnictwa, oraz zwiększanie zdolności do zatrudnienia, w szczególności grup w niekorzystnej sytuacji</i>²⁸.</p> <p>W programie Fundusze Europejskie dla Wielkopolski na lata 2021-2027 na ten cel zarezerwowano wstępnie: 60 298 168,00 euro na cały okres realizacji Programu (2021-2027).</p> <p>W momencie opracowywania Programu niemożliwym jest wyodrębnienie kwoty planowanej do wydatkowania do roku 2027.</p>	<p>Priorytet I, II i III – Usługi Społeczne, Aktywność Społeczna i Obywatelska, Włączenie Społeczne, Koordynacja polityki społecznej.</p>	<p>Wojewódzki Urząd Pracy</p>
--	---	--	-------------------------------

System monitorowania Programu

Istotnym elementem zarządzania procesem wdrażania Programu jest jego system monitorowania, pozwalający na określenie stopnia osiągnięcia planowanych rezultatów.

Monitoring Programu odbywać się będzie na dwóch poziomach – strategicznym oraz operacyjnym.

Na poziomie strategicznym – prezentacja wartości wskaźników będzie uzupełniona o informacje kontekstowe ekonomii społecznej pozyskiwane ze sprawozdań, raportów i badań realizowanych przez zespół Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Poznaniu/Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego lub będące w ich dyspozycji.

Na poziomie operacyjnym – corocznie raportowane będą dane dotyczące wartości wskaźników mierzących kluczowe efekty Programu. Katalog wskaźników stworzono na podstawie programu operacyjnego Fundusze Europejskie dla Wielkopolski na lata 2021-2027, w ramach którego będzie możliwość sfinansowania wielu działań realizowanych przez

²⁸ Program Fundusze Europejskie dla Wielkopolski 2021-2027 v1.2, str. 210-216, <https://wrpo.wielkopolskie.pl/dowiedz-sie-wiecej-o-programie/fundusze-europejskie-dla-Wielkopolski-2021-2027> [dostęp: 15.10.2023]

jednostki samorządu terytorialnego i organizacje pozarządowe na poziomie lokalnym. Ponadto dobrano wskaźniki odnoszące się bezpośrednio do działań Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Poznaniu oraz do tych obszarów, na które Ośrodek ma pośredni wpływ. Wskaźniki są prezentowane w układzie kierunków interwencji, a nie priorytetów Programu: ze względu na specyfikę finansowania i zakresu realizowanych działań, w których pojawiają się zbiorcze grupy adresatów, nie zawsze istnieje możliwość oszacowania wartości wskaźników w odniesieniu do adresata konkretnego typu.

Zestaw wskaźników przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 1. System monitorowania Programu – wskaźniki.

Kierunek interwencji	Wskaźnik	Wartość docelowa
Usługi społeczne	Liczba podmiotów ekonomii społecznej objętych wsparciem	547
Infrastruktura społeczna	Liczba miejsc pracy utworzonych w przedsiębiorstwach społecznych	1001
Aktywność społeczna i obywatelska	Liczba dofinansowanych projektów organizacji pozarządowych ze środków będących w dyspozycji SWW.	15
Koordinacja polityki społecznej	Liczba edycji Akademii reintegracji	1